

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Zdeňka Kajliková

Shromáždění delegátů družstva

Diplomová práce

Olomouc 2015

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Shromáždění delegátů družstva* vypracovala samostatně a citovala všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

.....

Zdeňka Kajliková

Poděkování

„Při zpracování diplomové práce na téma *Shromáždění delegátů družstva* jsem měla možnost konzultovat nejen její zpracování, ale i odbornou tematiku s Mgr. Michalem Černým, Ph.D., kterému tímto děkuji za odborné poradenství i konstruktivní připomínky a za trpělivost.“

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1. Úvod	7
1.1 Téma práce, zdůvodnění výběru, obecný úvod do problematiky	7
1.2 Cíl práce, definice hypotéz a výzkumných otázek	7
1.3 Metody zpracování tématu diplomové práce	8
1.4 Členění práce a stručný přehled obsahu	8
1.5 Zhodnocení literatury a její charakteristiky	9
2. Družstvo	11
2.1 Zrod družstevnictví	13
2.2 Zásady družstevního práva	14
3. Historický vývoj družstva na našem území s ohledem na právní úpravu družstva	18
3.1 Historický vývoj a právní úprava družstva za Rakouska - Uherska	18
3.2 Historický vývoj a právní úprava družstva na našem území od roku 1918	20
3.3 Historický vývoj a právní úprava družstva na našem území od roku 1989	24
3.4 Zhodnocení právní úpravy družstva	26
4. Orgány družstva	29
4.1 Členská schůze	31
4.2 Představenstvo	33
4.3 Kontrolní komise	34
4.4 Další osoby družstva	34
5. Shromáždění delegátů družstva	35
5.1 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v druhé polovině 19. století	35
5.2 Právní úprava shromáždění delegátů družstva od roku 1924 do roku 1990	35
5.2.1 Zákon č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví	36
5.2.2 Zákon č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví	37
5.2.3 Zákon č. 94/1988 Sb., o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví	37
5.2.4 Zákon č. 162/1990 Sb. o zemědělském družstevnictví a zákon č. 176/1990 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví	38
5.3 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník	39
5.3.1 Podmínky pro zřízení shromáždění delegátů družstva	39
5.3.2 Volba delegáta	40
5.3.3 Výkladové problémy	41

5.3.4 Právní postavení shromáždění delegátů a samotných delegátů.....	42
5.4 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)	44
5.4.1 Podmínky pro zřízení shromáždění delegátů	44
5.4.2 Volba delegáta.....	45
5.4.3 Právní postavení shromáždění delegátů	46
5.4.4 Právní postavení delegáta.....	46
5.4.5 Funkční období delegáta a zánik funkce delegáta.....	48
5.4.6 Práva a povinnosti delegáta.....	49
5.4.7 Svolání shromáždění delegátů.....	50
5.4.8 Náhradník delegáta.....	52
5.4.9 Neplatnost usnesení shromáždění delegátů.....	54
5.4.10 Aplikace jiných ustanovení zákona o obchodních korporacích	55
6. Evropské družstvo	56
7. Orgány evropského družstva.....	58
8. Schůze úseku nebo oddělení evropského družstva	59
9. Závěr.....	60
9.1 Vedlejší cíl diplomové práce	60
9.2 Hlavní cíl diplomové práce.....	60
9.3 Právní postavení shromáždění delegátů družstva	61
9.4 Právní postavení delegáta	61
10. Seznam použitých zdrojů	62
Abstrakt	68
Klíčová slova	68
Abstract.....	69
Key words.....	69
Kurzfassung	70
Stichworte.....	70

Seznam použitých zkratk

Zkratka	Význam zkratky
ABGB	Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., všeobecný zákoník občanský
AHGB	Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní
ObZ	Zákon č. 513/1964 Sb., obchodní zákoník
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích
GenG	BFB1. S. 2230 Genossenschaftsgesetz (Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften) – německý družstevní zákon
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KSČ	Komunistická strana Československa
LZPS	Listina základních práv a svobod
MDS	Mezinárodní družstevní svaz
OSN	Organizace spojených národů
PO	Právnícká osoba
R-U	Rakousko-Uhersko
SCE	Evropská družstevní společnost (European Cooperative Society)

1. Úvod

1.1 Téma práce, zdůvodnění výběru, obecný úvod do problematiky

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala problematiku jednoho z doposud právně nepřilíš upraveného, ale přesto velmi důležitého orgánů družstva, a to shromáždění delegátů. Shromáždění delegátů může v některých případech z části nebo zcela nahradit působnost členské schůze a stát se nejvyšším orgánem družstva.

Svou diplomovou práci jsem směřovala záměrně do oblasti ještě tehdy obchodního práva, které mě během studií na právnické fakultě zaujalo svou složitostí, jež byla pro mě spíše velkou výzvou k tomu, abych tuto právní oblast lépe a důsledněji poznala, než aby mě odradila jako většinu studentů.

Pokud už se někdo zabývá tehdy ještě obchodním právem, spíše se zaměří na obchodní společnosti, které se zdají být více „atraktivnější“. Ale já jsem si naopak vybrala nepřilíš oblíbené družstvo, resp. jeden z jeho orgánů, a to z toho důvodu, že provází a v podstatě sdílí stejné osudy jako české obyvatelstvo již od první poloviny 19. století, kdy se poprvé tato právní forma objevila na území Rakouska-Uherska (dále „R-U“).¹

Ustanovení § 239 odst. 7 první věty zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, (dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObZ“) účinného do 31. 12. 2013 stanovilo, že pokud nebude s ohledem na rozsah družstva dobře možné svolávat členskou schůzi, mohly stanovy určit, že v rozsahu jimi stanoveném plní působnost členské schůze shromáždění delegátů. S účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“) přichází i zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“ nebo „ZOK“), který podrobněji rozpracovává problematiku shromáždění delegátů družstva do několika desítek paragrafů.

1.2 Cíl práce, definice hypotéz a výzkumných otázek

Hlavním cílem mé práce bude objektivně zhodnotit právní úpravu zákona o obchodních korporacích týkající se shromáždění delegátů družstva, tedy posoudit, zda nová rozsáhlejší právní úprava je vhodnější než ta dřívější či nikoli. A popřípadě navrhnout změny de lege ferenda. To vše s přihlédnutím k historickému i právnímu vývoji družstva a hlavně vzhledem k vývoji právní úpravy shromáždění delegátů družstva na našem území.

Vedlejším cílem mé práce bude na základě zjištění o právním vývoji družstva globálně zhodnotit začlenění právní úpravy družstva do zákona o obchodních korporacích vedle obchodních společností.

¹ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003, s. 9.

V rámci naplnění hlavního cíle této diplomové práce si pološím výzkumnou otázku, jaké má shromáždění delegátů družstva právní postavení, a to za pomoci charakteristiky, výčtu orgánů družstva a zásad, na kterých je vystaveno družstevní právo. Přičemž budu vycházet z hypotézy, že shromáždění delegátů je voleným orgánem družstva.

Poté, co určím právní postavení shromáždění delegátů družstva, se zaměřím na vyřešení otázky, jakou povahu mají samotní delegáti.

Hodnocení právní úpravy družstva i shromáždění delegátů provedu také vzhledem k evropské právní úpravě týkající se evropské družstevní společnosti. V některých případech poukážu i na německou právní úpravu shromáždění delegátů družstva (Vertreterversammlung). Ovšem podrobný rozbor zahraniční právní úpravy není cílem této diplomové práce. Tento postup bych navrhovala jako další možný výzkum společně s výzkumem o fungování ustanovení o shromáždění delegátů družstva v praxi, ke které jsem nyní nepřihlédla vzhledem k teprve roční účinnosti zákona o obchodních korporacích.

1.3 Metody zpracování tématu diplomové práce

K dosažení výše uvedeného cíle jsem použila v první části diplomové práce deskriptivní metodu, která byla v rámci kapitol o shromáždění delegátů doplněna metodou analytickou, a to zejména u jednotlivých právních úprav, kde byla použita i interpretační metoda. U obchodního zákoníku a zákona o obchodních korporacích jsem hlavně pracovala s jejich komparací. V průběhu celé práce jsem se také snažila poukázat na názory odborníků a tyto jejich názory následně zhodnotit a zaujmout své vlastní stanovisko.

1.4 Členění práce a stručný přehled obsahu

V první části diplomové práci se zaměřím na historický vývoj a právní úpravu družstva na našem území v rozmezí let 1811 - 2014, zmíním zásady družstevnictví a okrajově i orgány družstva. Celá tato první část bude jakýmsi odrazovým můstkem pro samotné zhodnocení právní úprava shromáždění delegátů družstva.

Další část diplomové práce věnuji výlučně shromáždění delegátů družstva. Zachytím vývoj právní úpravy daného orgánu od roku 1873 až do účinnosti zákona o obchodních korporacích. Podrobná analýza bude provedena až v rámci ustanovení obchodního zákoníku a zákona o obchodních korporacích, kdy budu srovnávat příslušná ustanovení těchto zákonů. Na základě této komparace by měl být naplněn hlavní cíl této práce, a to zhodnocení právní úpravy shromáždění delegátů družstva v zákoně o obchodních korporacích, když bych poukázala na jeho výhody či nevýhody.

Poslední část diplomové práce zaměřím na postavení evropské družstevní společnosti² v Evropské unii (dále jen „EU“) a jeho orgán připomínající shromáždění delegátů družstva, a to schůzi úseků či oddělení a jejich zástupce.

1.5 Zhodnocení literatury a její charakteristiky

Odborná veřejnost se převážně zaměřuje na samotnou podstatu družstva či na nejvyšší orgán družstva – členskou schůzi. Proto k tématu družstva jako takovému existuje na našem území velké množství literatury, ale naopak najít monografii zabývající se výlučně shromážděním delegátů družstva se mi nepodařilo. Tento stav je zřejmě zapříčiněn minimálním zákonným ustanovením v obchodním zákoníku. S účinností zákona o obchodních korporacích čekám nárůst, resp. objevení knih zabývajících se výlučně shromážděním delegátů družstva.

Nejvíce budu čerpat informace z monografií a právnických učebnic zabývajících se družstvem, ve kterých jsou nepatrné zmínky i o shromáždění delegátů.

V části zabývající se historií právní úpravy družstva budu čerpat především z knihy J. Kuklíka z roku 2008: *Vývoj československého práva 1945-1989*, pomocí které zachytím v daném časovém rozmezí vývoj družstevnictví na našem území. U posouzení vhodnosti začlenění družstva do společného zákona s obchodními společnostmi budu vycházet z monografie A. Randy z roku 1903: *Soukromé obchodní právo rakouské. I. – III. sešit*. Neopomenu ani monografii F. Roučka z roku 1939: *Československé právo obchodní*, ve které je podrobně rozepsána charakteristika společenstva (družstva).

Při posuzování samotné povahy družstva a shromáždění delegátů budu vycházet především z monografií F. Helešice. Tento autor mě zaujal svou obsáhlou a mimořádnou znalostí problematiky družstevnictví – od vývoje družstev až po posouzení tehdy ještě návrhu právní úpravy zákona o obchodních korporacích. Vedle něj mi pomohla utvořit ucelený obraz o dané problematice monografie od O. Římalové a J. Holejšovského z roku 2004: *Družstva*.

Jelikož předmětem této práce je i komparace ustanovení obchodního zákoníku a zákona o obchodních korporacích, použiji jako základ jednotlivé právní úpravy, které doplním komentáři. Úroveň komentářů byla jak k obchodnímu zákoníku, tak k zákonu o obchodních korporacích překvapujíc rozdílná. Komentáře k obchodnímu zákoníku až na výjimky pouze převyprávěly zákonná ustanovení o shromáždění delegátů a nezabývaly se danou

² V této diplomové práci budu používat pro označení evropské družstevní společnosti sousloví „evropské družstvo“. Používání sousloví „evropská družstevní společnost“ hodnotím jako nevhodné a špatně přeložené do českého jazyka, resp. špatně pochopené z anglického názvu „European Cooperative Society“. Přičemž hlavně vycházím z používaného pojmu v Německu – Europäische Genossenschaft. Více v kapitole č. 6 Evropské družstvo této diplomové práce.

problematikou do hloubky či ani nenastínilo možné výkladové problémy. Proto budu v části této práce, kde se budu zabývat analýzou ustanovení shromáždění delegátů družstva v obchodním zákoníku, čerpat převážně z právnických učebnic či monografií, a to např. od T. Dvořáka z roku 2006: *Družstevní právo*.

Rozsáhlejší úprava v zákoně o obchodních korporacích způsobila i větší záběr komentářů u shromáždění delegátů družstva. Primárním zdrojem z řad komentářů bude pro mne komentář od I. Štenglové a kol. z roku 2013: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, ve kterém je kromě teorie také poukázáno na problematiku praxe. Dále budu vycházet z komentáře od J. Lasáka a kol. z roku 2014: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, který se už více zaměřuje na praktické otázky vznikající u nové právní úpravy. A v neposlední řadě také budu čerpat z komentáře od J. Bělohávků a kol. z roku 2013: *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*, kde L. Lochmanová rozsáhle rozpracovala pasáž o shromáždění delegátů družstva. Např. komentář od J. Hejdy z roku 2013: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*, použiji minimálně, jelikož setrvává na stejné úrovni jako komentáře k obchodnímu zákoníku, kdy dochází pouze k převyprávění zákonných ustanovení s minimálním rozbořením tématu.

Dále zpracuji i odborné články, kde vedoucí úlohu má článek od T. Dvořáka z roku 2006 uveřejněný v časopise *Právní rozhledy*: *O členské schůzi družstva*, který sice primárně pojednává o členské schůzi, ale zdůrazňuje také mnoho otázek souvisejících s postavením shromáždění delegátů i jednotlivých delegátů.

Nakonec poukážu i na soudní rozhodnutí, a to převážně judikaturu Nejvyššího soudu.

2. Družstvo

Podle účinné právní úpravy je družstvo právnickou osobou, která je vždy podnikatelem, jak vyplývá z dikce § 421 odst. 1 OZ v souvislosti s § 42 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících, přestože může být založeno za ideálním nebo materiálním účelem.

Aktuální právní úpravu družstva dnes nalezneme v ustanoveních § 552 - 773 hlavy VI. zákona o obchodních korporacích.

V § 552 ZOK je uvedena legální definice družstva, kdy družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. Najdeme zde i zvláštní definici bytového a sociálního družstva.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že družstvo je právnickou osobou soukromého práva, jelikož slouží k uspokojování soukromých zájmů, k čemuž se mimo jiné také vyjádřil Ústavní soud. V daném případě se jednalo o ústavní stížnost členky bytového družstva, která byla pro neplacení nájemného z daného družstva vyloučena a v předmětné stížnosti se dožadovala, aby Ústavní soud zrušil a nahradil rozhodnutí družstva, k čemuž se Ústavní soud vyjádřil tak, že její stížnost v dané části zamítl, jelikož: „[...] družstvo, jako společenství členů, kteří se sdružili ke společné činnosti a k uspokojování potřeb, je právnickou osobou soukromého práva, oddělenou od soustavy státních orgánů. Nelze je proto považovat za orgán veřejné moci ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu [...]“³

Od svého vzniku byla právní povaha družstva předmětem práva občanského, jelikož hlavním znakem byla rovnoprávnost. Zpočátku šlo o svépomoc a až později se přiklonila družstva k dosahování zisku. Rozlišují se družstva podnikatelská a svépomocná, která byla na našem území v letech 1948-1989 potlačována na úkor podnikatelských, resp. hospodářských. Podnikatelská družstva budou v dnešní době spíše ustupovat obchodním společnostem, které poskytují zakladatelům propracovanější a vhodnější formu podnikání, zatímco svépomocná se dostanou do popředí, jelikož právě pomocí družstva dosáhne skupina občanů svého cíle snáze a rychleji než jako jednotlivec. Už sám F. C. Kampelík v 19. století pronesl: „*co jednomu nemožno, všem dohromady snadno.*“⁴

Důležité je poukázat na to, že i vývoj družstevnictví je ovlivňován postojem státu k němu, který může být dvojího typu. Za prvé se jedná o liberalistický přístup, kdy stát nepodporuje družstva a nechá, je tzv. žít. Vedle toho je zde aktivní stát, který družstva různým

³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 2. 1995, sp. zn. IV. ÚS 8/93 (získáno dne 2. 11. 2014 z databáze NALUS).

⁴ HELEŠIC, F. *Družstevní právo v kostce*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 11-24.

způsobem podporuje, ale musí si dát pozor, aby za poskytované výhody nevyžadoval od družstev protiplnění. Státy tzv. reálného socialismu vedly také aktivní politiku vůči družstvům právě skrze státní vedení.⁵

Již u prvních družstev se objevila myšlenka svou činností zlepšovat životní úroveň svých členů, avšak družstevnictví za období socialismu u nás bylo nástrojem pro plnění úkolů států, kdy se uplatňovalo státní vedení.⁶

Družstva hrají důležitou roli v ekonomice, politickém systému a přispívají k trvalému rozvoji společnosti, o čemž svědčí i jejich rozmanitost v oblastech, ve kterých jsou zakládána jako zejména úvěrní, spořitelní, výrobní, občanská, sociální, vzdělávací, zdravotní, bytová, zemědělská a živnostenská.

Z odborné literatury jsem zjistila, že se vedou diskuse o správné a výstižné definici družstva.⁷ Pro definování družstva jsou základním východiskem jeho znaky, kterými jsou:

- oddělení majetku družstva od majetku jeho členů,
- dobrovolnost členství v družstvu a jeho trvání, založení a trvání samotného družstva i s vnějším rozměrem, kdy stát nesmí zasahovat do oblasti družstevnictví tím, že by vymezil existenci jen některých druhů družstev, jak tomu bylo za socialismu,
- otevřenost členství,
- autonomní postavení družstva,
- podílení členů na vzniku družstevního majetku členskými příspěvky a účastí na činnosti,
- družstevní demokracie v řízení, kdy orgány družstva jsou kolektivní a rozhodují samotní členové,
- svépomoc členů,
- příspěvní k plnění úkolů společnosti.

⁵ Deformace družstevnictví, ke které u nás došlo v období let 1948-1989, je chápána jako zásah do hlavních zásad družstva, které jsou pro něj určující (demokracie, dobrovolnost založení a vstupu do něj), což je typické pro totalitní státy, které státní mocí ovládají družstevnictví. Pro tento postup se používá pojem státního vedení družstev. HELEŠIC, F. *První slovník českého družstevního práva*. Praha: PROSPEKTRUM, 2002, s. 19.

⁶ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 4-8.

⁷ Např. T. Dvořák vychází z legální definice a podrobuje ji svému rozboru, kdy pro něj je primárním znakem družstva podnikání a až následně přiznává možnost založení družstva za jiným než podnikatelským účelem. HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 10-19.

Na základě výše uvedeného F. Helešic dospěl k legální definici, že: „*Družstvo jako právnická osoba je autonomním sdružením osob dobrovolně spojených za účelem uspokojování jejich společných hospodářských, sociálních, kulturních a výchovných potřeb a cílů prostřednictvím demokraticky řízeného podniku ve společenstevním vlastnictví, jehož základem jsou podíly členů.*“⁸ ZOK připouští založení družstva i za účelem podpory 3. osob, a to u tzv. sociálních družstev.

U družstva je důležité si uvědomit, že nedochází k odličení právnické osoby od jejich zakladatelů, u kterých se nevyžaduje pouze majetková účast ve formě členských příspěvků, ale hlavně jejich pracovní nasazení. Družstvo představuje tradiční formu podnikání, která u některých může vzbuzovat větší sympatie než obchodní společnosti právě pro svou lidovost, respektive vzájemnou pomoc. Samozřejmě, že vznikají družstva i za účelem dosažení zisku, tedy jako podnikatelské subjekty, plně naplňující tuto definici. Obchodní společnost podle mého názoru evokuje prestiž a hlavně dosahování zisku, přestože její některé právní formy umožňují založení i za jiným než podnikatelským účelem.

2.1 Zrod družstevnictví

Jelikož není předmětem této diplomové práce postihnout úplný historický vývoj družstev, pokusím se stručně, ale výstižně popsat nejzásadnější okamžiky, které ovlivnily nejen právní úpravu družstev.

Zrod družstev je spojován s utopistickým socialismem, jehož protagonisty byli např. R. Owen, Ch. Fourier a jehož hlavním úkolem bylo odstraňování negativních vlivů kapitalismu dopadajících na dělnictvo.⁹

F. Helešic nesouhlasí s názorem prof. Gierkeho, že můžeme nalézt družstvo již v období prvobytně pospolné společnosti, tedy u lovců mamutů, jelikož toto sdružení osob nevykazovalo další podstatné znaky družstva, resp. že se mohlo objevit až v době existence peněz a kapitalismu.¹⁰

A proto první družstvo na světě bylo založeno v Anglii až 24. října 1844 a neslo název Rochdale Society of Equitable Pionners neboli Rochdalské družstvo poctivých průkopníků.¹¹ O rok později ve slovenském Sobotišti vznikl Gazdovský spolek a první družstevní záložna na našem území vznikla v nejzápadnějším cípu republiky, v Aši roku 1846. O rok později

⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 10-19.

⁹ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 549-550.

¹⁰ HELEŠIC, F. *Obecné otázky evropského a českého družstevního práva*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2005, s. 5.

¹¹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 5.

měla i Praha svůj první dělnický „Potravní a úsporný spolek“ (Prager Viktualen- und Spaarverein).¹²

Hlavním hybatelem zrodu družstevnictví byl samotný kapitalismus, který stojí na soukromém vlastnictví a dosahování zisku, kdy hlavně ceny jsou určovány samotným trhem, resp. poptávkou a nabídkou, nikoli státem. A právě proti kapitalismu hledala nižší třída obyvatelstva, která se dostávala s kapitalisty do konfliktu, obranu, kterou našla v právní formě družstva.

Levicově smýšlející politici skrze družstevnictví šířili svou ideologii, zatímco se pravice prostřednictvím družstevnictví snažila tomuto šíření zabránit, což vyjádřil ve svém proslovu při podepisování zákona o družstvech v roce 1873 rakouský ministr orby (zemědělství), když prohlásil, že „*Družstevnictvím zabráníme pronikání socialistických myšlenek k nám.*“¹³

Družstevnictví se projevilo i na mezinárodní úrovni, když v roce 1895 v Londýně byl založen Mezinárodní družstevní svaz (dále jen „MDS“) jako reakce na mezinárodní spolupráci družstev, který „[...] je největší mezinárodní nevládní organizací na světě, sdružující v současné době téměř 800 milionů členů družstev ze 75 zemí Afriky, Asie, Ameriky, Evropy a Austrálie. Členů MDS je více než 200 národních družstevních organizací a asi deset mezinárodních organizací, jejichž činnost s družstevnictvím úzce souvisí.“¹⁴ Dále je v oblasti družstevnictví aktivní i OSN, která pečuje o rozvoj družstevnictví. Nezbytnou úlohu hraje i EU, která rozpoznala u družstva jeho potenciál ve vytváření pracovních míst, v rozvoji společnosti a ve vzájemné pomoci, a výsledkem je evropská družstevní společnost neboli evropské družstvo.

Družstvo bylo převážně v 19. století významnou právní osobou, skrze kterou se dělnictvo snažilo zabránit negativním dopadům vzestupujícího společensko-ekonomického směru.¹⁵

2.2 Zásady družstevního práva

Družstva představují spojení protikladných zásad jako je individualismus a kolektivismus, svoboda a vázanost, tradice a pokrok, hospodářská samostatnost a společná

¹² HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003, s. 9.

¹³ HELEŠIC, F. *Stanovy evropského družstva (evropské družstevní společnosti)*. Praha: VIP Books, 2007, s. 11-13. Oním rakouským ministrem orby by měl být Johann von Chlumecký. LORENZ, Reinhold. *Chlumecky, Johann Freiherr von*. www. deutsche-biographie.de [cit. 3. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.deutsche-biographie.de/pnd116505907.html>>.

¹⁴ www. dacr.cz [cit. 4. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.dacr.cz/mds.php>>.

¹⁵ HELEŠIC, F. *Stanovy evropského družstva (evropské družstevní společnosti)*. Praha: VIP Books, 2007, s. 11-19.

síla. Vzájemná podpora je primárním znakem družstev, odlišujících je od obchodních společností, když hlavním cílem družstva je podpora svých členů, k čemuž využívá zisk, resp. kryje jím takto vzniklé náklady.¹⁶

Družstvo obsazuje orgány pouze svými členy, s čímž souvisí zásada samostatnosti a nezávislosti. Samostatnost, resp. samospráva se projevuje v nemožnosti jiné osoby než člena družstva rozhodovat prostřednictvím jeho orgánů, výjimkou jsou zásahy zvenčí v případech posuzování porušení zákona. Zásada demokratického řízení je naplňována kolektivními orgány, v nichž rozhodují všichni členové o důležitých otázkách, popř. jejich zástupci.¹⁷

Zásady družstevního práva byly zaznamenány už rochdalským družstvem a neustále se vyvíjejí. V roce 1966 MDS přijal ve Vídni následující zásady:

- dobrovolnost,
- demokratická organizace,
- přísně omezený úrok podílového kapitálu, pokud ho vůbec má,
- rozdělení přebytků a úspor mezi členy,
- výchova členů, funkcionářů, zaměstnanců a veřejnosti v družstevnictví,
- spolupráce družstevních organizací s ostatními družstvy na všech úrovních a sloužit zájmům členů a společnosti.

V roce 1995 byly tyto zásady zmodernizovány generální konferencí MDS:

- dobrovolné a otevřené členství,
- demokratická kontrola členy (tato zásada je u nás reprezentována jako demokratické řízení, což je způsobeno odlišným dokumentem, který je u nás zveřejněn než originální dokument obsahující mezinárodní družstevní zásady),
- ekonomická účast členů,
- autonomie, nezávislost (i přesto, že např. stát podpoří družstvo, musí dojít k zachování charakteru samosprávné organizace bez vlivu státu),
- vzdělávání, odborná příprava a informace,

¹⁶ POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstvo*. Brno: Masarykova univerzita – právnická fakulta, 1992, s. 85-87.

¹⁷ Kolektivismus je např. u malého družstva narušen možností vzniku individuálního statutárního orgánu.

- spolupráce mezi družstvy,
- zájem o společenství, kdy družstva pracují pro udržitelný rozvoj svých společenství prostřednictvím politik schválených svými členy (nejedná se o podporu jakékoli politiky a vyžaduje se aktivní činnost družstva, nikoli jen přijmutí za svou politiku).¹⁸

Mezinárodní družstevní zásady jsou předlohou pro zásady družstevního práva, kam patří:

- dobrovolnost,
- autonomie družstev,
- demokratičnost,
- osobní a kapitálová účast,
- vzdělávání a odborná příprava členů a informací o družstevnictví,
- spolupráce mezi družstvy – nedružstevními organizacemi,
- státní dohled, který u nás vykonávají rejstříkové soudy, nikoli státní vedení družstev,
- zájem společnosti,
- sbližování úpravy družstev,
- formy a obsah úpravy vztahů družstev.¹⁹

Nyní bych se chtěla pozastavit nad zásadou dobrovolnosti a otevřeného členství, které by podle mého názoru měly být zmiňovány a uplatňovány současně. Znamenají snad tyto dvě zásady, že na přijetí za člena existuje právní nárok a že by měl mít odmítnutý zájemce vždy možnost bránit se žalobou? Přestože je možné se přiklonit k názoru F. Helešice, kdy právo být členem družstva je občanským právem podle čl. 20 odst. 1 LZPS²⁰, kdy družstvo by se řadilo pod „jiná sdružení“, neexistuje zde podle mě absolutní právní nárok na vznik členství. Takový to přístup bych očekávala v letech 1948-1989, kdy bylo uplatňováno státní vedení družstev,

¹⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 60-78.

¹⁹ HELEŠIC, F. *Obecné otázky evropského a českého družstevního práva*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2005, s. 34.

²⁰ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 65.

ale ne v dnešní době. Přeci nelze ani právnickým osobám soukromého práva vnucovat v rozporu se zásadou svobodného rozhodování, aby se omezovaly v otázkách ovlivňující jejich řádné fungování, které by mohlo být narušeno tím, že by přijímaly každého bez omezení. Je rozdíl mezi tím, jestli budou zákonem stanoveny obligatorní orgány právnické osoby nebo když bude stanoveno, že musí přijmout každého.

V daném případě bude základním kritériem důvod, pro jaký byl zájemce odmítnut. Pokud se bude jednat o důvod zakládající diskriminaci, jako např. z důvodu náboženského vyznání, je na místě podání žaloby z důvodu diskriminace. Ale v případech, kdy družstvo bude objektivně vyhodnocovat přihlášky, půjde o projev samosprávné organizace, která sama bude rozhodovat s přihlédnutím k zásadě dobrovolnosti a otevřenosti o členech, které chce nebo nechce přijmout s tím, že ji stát nemůže vnucovat přijímání jakéhokoli zájemce za svého člena, tím že by byl zakotven právní nárok na členství v družstvu. Tím, že dojde k odmítnutí zájemce na základě objektivních kritérií, se nevyloučí možnost dotyčného, aby založil vlastní družstvo a sám se realizoval.

3. Historický vývoj družstva na našem území s ohledem na právní úpravu družstva

3.1 Historický vývoj a právní úprava družstva za Rakouska - Uherska

Družstva vznikala na našem území již za období R-U. Zpočátku však ještě neexistovala žádná právní úprava, která by se vztahovala na družstva. Sice existoval zákon č. 946/1811 Sb. z. s., všeobecný zákoník občanský, tzv. ABGB (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) z roku 1811, který obsahoval ustanovení o společnostech, ale byl zcela nepoužitelný na družstva, která vykazovala zvláštní vlastnosti. Na družstva byl částečně použitelný zákon č. 253/1852 ř. z., o spolcích, tzv. starý spolkový zákon. Avšak ani tento zákon nebyl dostačující.²¹

Pomineme-li, že v daném právním prostředí chyběla právní úprava družstva, tak zásadním nedostatkem byla neexistence právní úpravy pro celou oblast obchodního práva, přestože již od roku 1811 sílily požadavky na přijetí všeobecného obchodního zákoníku, kterého se R-U dočkalo až o 52 let později, zákonem č. 1/1863 ř. z., tzv. AHGB (Allgemeines Handelsgesetzbuch).²²

Obchodní právo bylo před přijetím AHGB regulováno skrze tři okruhy obchodního práva, a tím bylo francouzské obchodní právo platné např. v italském království a vévodství Varšavském, dále uherský obchodní (úvěrní) zákoník, který byl používán v Uhersku a Chorvatsko-Slovanském království a posledním okruhem byly zákony používané v ostatních zemích Rakouských, kde neexistovala jedna obchodní kodifikace, kterými byl třeba starý spolkový zákon a samozřejmě podpůrně i jednotlivá ustanovení ABGB a další právní předpisy.²³

Vyžádaným přijetím AHGB v roce 1862, který dopadal pouze na kapitálové společnosti, se opět zapomnělo na družstva.

Iniciátorem právní úpravy pro družstva byl A. Randa, který se zabýval obchodním právem a znal vývoj právní úpravy v Anglii, Francii a Německu, a byl to právě on, který dal svými články zveřejňovanými v časopise Právník (1866) podnět k usnesení Českého zemského svazu k vypracování osnovy zákona o svépomocných spolcích.²⁴

²¹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 101. Ostatně družstva i za účinnosti OZ a ZOK vykazují určité společné znaky se spolky.

²² RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. I. – II. sešit*. 3 vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903, s. 9-11.

²³ Tamtéž.

²⁴ RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. III. sešit*. 3 vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903, s. 10.

A tak byl v roce 1873, po 27 letech od vzniku první družstevní záložny u nás, přijat samostatný zákon č. 70/1873 ř. z., o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství (dále jen „zákon o společenstvech“), který je mimo jiné dosud platný na území Rakouska, ovšem v novelizovaných podobách.

V 19. století se ovšem s pojmem družstvo v právních předpisech nesetkáme, nýbrž se společenstvem svépomocným²⁵, které mnohem přesněji vystihuje základní rys družstva. Jednalo se o sdružení s neuzavřeným počtem členů, která měla za účel podporovat výdělek nebo hospodářství svých členů a to společným provozováním závodu nebo poskytováním úvěru.

Právo obchodních společností tehdejší doby rozlišovalo mezi společnostmi obchodního práva a společnostmi svépomocnými. Kategorie společností obchodního práva se dále dělila na společnosti obchodní, kterými byla společnost s ručením omezeným, a společnost neobchodní, kam patřila tichá a případná společnost. Svépomocné společenstvo nebylo společností obchodního práva, protože bylo upraveno ve zvláštním zákoně o společenstvech a ani se nejednalo o společnost obchodní, protože nenaplnovalo její znaky – neuzavřený počet členů a subsidiární ručení členů.

Společenstva svépomocná spadala sice pod úpravu práva obchodního, přestože bylo umožněno jejich založení za nepodnikatelským účelem, ale v případech kdy byla založena za materiálním účelem, týkala se jich ustanovení pro kupce, aniž by byly splněny veškeré předpoklady a získala označení obchodní společenstva svépomocná.²⁶ Dále jejich orgány byly velmi podobně upraveny jako orgány obchodních společností.²⁷

Rozlišovala se společenstva:

- výrobní, kam patřila těžící a zpeněžující suroviny, zpracovávající suroviny a stavební
- distributivní sledující účel snížit výdaje:

²⁵ Ve společnosti se spíše uchytilo používání pojmu družstvo, než společenstvo. HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 101.

²⁶ Otázka, která se namanula v souvislosti se zákonem o společenstvech, byla ta, zda společenstva výrobní a hospodářská čili svépomocná provozují obchody. Odpověď byla nalezena v § 13 výše zmíněného zákona, ze kterého vyplývala možnost, že společenstva mohou provozovat obchody, ale v takovém případě se měla řídit ustanoveními o kupcích. Toto ustanovení bylo výrazem toho, že společenstva mají primárně směřovat k podpoře svých členů, nikoli třetích osob. RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. I. – II. sešit*. 3. vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903, s. 77-82.

²⁷ ROUČEK, F. *Československé právo obchodní. II. část zvláštní*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1939, s. 493-494.

- při provozu živnosti – strojová družstva, společenstva nákupní a odbytová
- členů v jejich domácnosti – konsumní spolky a bytová družstva
- poskytující levný úvěr pro živnost nebo domácnost členů – společenstva záložní a úvěrní
- společenstva pojišťovací.²⁸

A. Randa se snažil výčtem odlišností, které vykazovalo společenstvo, oponovat názoru E. Strosse, že společenstva jsou korporacemi. Podle Randy byla společenstva novým, zcela zvláštním útvarem společností.

Na rozdíl od veřejné společnosti měla společenstva neuzavřený počet členů, byla pro ně typická subsidiarita ručení členů za dluhy společenstva, kdy ručení členů mělo dvě podoby, neobmezené nebo obmezené. U neobmezeného ručení členové ručili za dluhy společenstva při konkurzu či likvidaci společně a nerozdílně veškerým svým majetkem. Obmezené ručení znamenalo, že členové ručili v případě konkurzu či likvidace za závazky společenstva do výše podílů a další částky určené společenskou smlouvou. Dále ve stanovách společenstva nebyl uveden základní kapitál, ale měnlivý kapitál (s. a capitale variable). Společenstva navíc nebyla právníckými osobami, protože jmění spolku náleželo výhradně jeho členům.²⁹

Zákon o společenstvech se dočkal i doplnění ze strany zákona č. 133/1903 ř. z., o revizi výdělkových a hospodářských společenstvech.³⁰

3.2 Historický vývoj a právní úprava družstva na našem území od roku 1918

Další etapou vývoje bylo období první republiky, kdy byly zakládány i družstevní centrály. Ve městech vznikala spíše spotřební družstva a na vesnici zemědělská, bylo to zapříčiněno jinými specifickými potřebami těchto oblastí. Mírný pokles byl zaznamenán v době odsunu německého obyvatelstva po 2. světové válce, které právě bylo převážným zakladatelem družstev.³¹

²⁸ ROUČEK, F. *Československé právo obchodní. II. část zvláštní*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1939, s. 556-558.

²⁹ RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. I. – II. sešit*. 3. vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903, s. 77-82.

³⁰ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 101-103.

³¹ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003, s. 9-13.

Při vzniku samostatného Československého státu byla přijata tzv. recepční norma, zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého, kterou se přejímal právní řád Rakouska-Uherska, vyjma zákonů, které byly spjaty se státní formou a územím R-U. Proto se na našem území až do roku 1949, s příchodem komunistů k moci, uplatňoval právní předpis z dob R-U, který byl částečně zrušen zákonem č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech a definitivně byl zrušen z. č. 53/1954 Sb., o lidových družstvech a o družstevních organizacích.³²

Rokem 1948 započalo omezování svobodného podnikání, když to byl právě stát, který diktoval jaká družstva, budou zakládána.³³ K útlumu v rozvoji družstevnictví došlo v době odstraňování některých forem družstev, zejména živnostenských, a podmaňování si této formy podnikání pod státní moc, a to v období let 1948 – 1989.³⁴ Právě živnostníci nespádali do komunistické koncepce znárodnování a byli odrazováni od svobodného podnikání různou propagandou, ekonomickými, finančními nástroji, trestním postihem, větším množstvím cenových a hospodářských kontrol. To vše s jediným cílem přimět živnostenské podnikatele vstoupit do státních, komunálních či družstevních podniků, resp. zakládat nákupní, prodejní, strojní, ale už ne řemeslná či výrobní družstva. Tento proces neměl vliv jen na samostatné živnostníky, ale také na živnostenská družstva, jejichž počet ubýval.

V červenci roku 1948 vznikla zákonem č. 187/1948 Sb., Ústřední rada družstev, která měla zabránit roztržiténosti družstev a pomocí které získal stát kontrolu nad družstvy, čímž byla zcela popřena myšlenka svobodného podnikání na našem území.

Vlivem socializace docházelo k přesunu řemeslných živností na vesnicích do jednotných zemědělských družstev (dále jen „JZD“)³⁵, ve městech do národních podniků, v oblasti maloobchodu do družstevního či státního obchodu.³⁶ Komunisté byli v přijatém postupu – v likvidaci živností - úspěšní, jejich počínání bylo odrazem nastaveného hospodářského plánu.

V letech 1946 – 1948 se kromě dalších reforem stát soustředil na zakládání zemědělských družstev, pro jehož rozvoj panovaly příznivé podmínky, jako bylo obnovení zdevastovaného hospodářství po válce. Vládnoucí politici využívali také v oblasti zemědělství typické nástroje komunistické strany, když svou kampaň směřovali vůči venkovskému obyvatelstvu a slibovali zlepšení situace a odmítali sovětské združstevňování.

³² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 103-106.

³³ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003, s. 9-13.

³⁴ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 549-550.

³⁵ Na Slovensku se jednalo o Jednotné rolnické družstvo (JRD).

³⁶ KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde Praha, 2008, s. 129-132.

V oblasti zemědělství vykonával svou působnost také nově vytvořený Jednotný svaz českých zemědělců.³⁷

V Ústavě 9. května 1948 se objevil pojem „lidové družstevnictví“, kterým dala nově nastolená vláda najevo, že neponechá svobodné podnikání družstev beze změn a právě ono bude nástrojem k přechodu k socialistické velkovýrobě v zemědělství. Přes udělené sliby komunisté nakonec přistoupili ke kolektivizaci a velkovýrobě cestou sovětského, stalinského vzoru.

K přeměně některých družstev na jednotná zemědělská družstva došlo zákonem o jednotných zemědělských družstvech z roku 1949, se kterým také souvisí vznik vzorových stanov a jednacího řádu. Odchyly bez souhlasu ministerstva zemědělství nebyly možné. Zákon bohužel neřešil praktické otázky a jeho úprava byla nedostačující. Tyto nedostatky se projeví v první polovině 50. let, kdy nespokojení členové začali z JZD vystupovat.

Jednotným zemědělským družstvům se dostávalo značných výhod a upřednostňování na rozdíl od tzv. odmítačů kolektivizace.

Přestože komunisté zdánlivě kladli velký důraz na princip dobrovolnosti, používali veškeré dostupné nástroje k nucenému vytváření JZD a odstraňování tzv. kulaků, což bylo z ruštiny převzaté označení pro bohaté rolníky, kteří byli politickému systému nepřáteli.

V letech 1960-1989 politici přistoupili k rychlejšímu přechodu k socialismu a byl v roce 1959 vydán propracovanější zákon o JZD, který vyžadoval i změnu vzorových stanov JZD.³⁸ Ke konci komunistického režimu docházelo k dotváření ekonomiky. Byl vydán zákon č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví, kterým bylo upuštěno od vzorových stanov.³⁹

Přijetím hospodářského zákoníku, zákona č. 109/1964 Sb., a včleněním družstev bylo upuštěno od samostatné právní úpravy družstev, přestože tímto zákonem mělo dojít k nápravě zásahů do vývoje obchodního práva zapříčiněných přijetím středního občanského zákoníku (zákon č. 141/1950 Sb.). Hospodářský zákoník byl zvláštním zákonem, který především reguloval veřejnoprávní zásahy do soukromého práva. Zahraniční obchodní vztahy se řídily zákoníkem mezinárodního obchodu z. č. 101/1963 Sb.⁴⁰

Přijetím hospodářského zákoníku došlo k právnímu zakotvení socialistické idey „podnikání“ a stvrzení tak vývojového směřování naší země ke komunismu. V Preambuli tohoto zákona se píše, že: „*Zespolečenštění výrobních prostředků umožňuje, aby uvědomělá,*

³⁷ KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde Praha, 2008, s. 80-81.

³⁸ Tamtéž s. 203-213.

³⁹ Tamtéž s. 625-633.

⁴⁰ HAVEL, B. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 15.

plánovitě řízená společenská práce se stala zdrojem mohutného rozvoje výroby a zabezpečovala vzestup životní úrovně pracujících.“, což znamenalo jasný konec soukromého vlastnictví a přípustné bylo jen tzv. socialistické vlastnictví. Plánovitě řízená společenská práce byla ovládána činností státních a jiných socialistických organizací, jejichž veškerá činnost byla řízena v souladu se zásadou demokratického centralismu.⁴¹ Dané slovní spojení je až oxymóronem, který znamená: „[...] důslednou volitelnost vedoucích orgánů strany zdola až nahoru, povinnost volených orgánů pravidelně skládat účty, přísnou stranickou disciplínu a podřízení se menšiny většině, závaznost usnesení vyšších orgánů pro orgány nižší [...]“.⁴² A právě aby bylo centrální řízení, co nejjednodušší bylo nutné přijmout komplexní úpravu hospodářských vztahů. Družstvo se objevuje již v úvodních člancích hospodářského zákoníku vedle státních podniků, společenských organizací, které mají plnit úkoly hospodářského a sociálního rozvoje, pramenící ze státního plánu, a které hospodaří se svým vlastním majetkem i národním.⁴³

I. Pelikánová ve svém příspěvku s názvem Právní úprava ekonomických vztahů v období 1948-1989, její povaha a důsledky, podle mého názoru velice hezky vystihla povahu hospodářského zákoníku, když napsala, že: „Znamenal domyšlení, systematizaci, vytvoření jednoduchého a dobře promyšleného systému organizačních článků mocenské soustavy uzpůsobené k převzetí ekonomické funkce a neponechávající žádný prostor pro individuální projevy soukromé iniciativy, která by se mohla prosmeknout bdělému oku vyššího článku kontrolní hierarchie. Hierarchie, příkazy a kontrola, to byly základní principy, na nichž tento systém stál.“⁴⁴

Mohlo by se zdát, že zemědělské družstevnictví pomalu získávalo samostatnost, kterou mělo před nástupem komunistického režimu k moci, a že byl kladen větší důraz na základní zásady družstev, ale opak byl pravdou. V zákonných úpravách nalezneme slovní spojení, která jasně ukazují, že Strana stanovila určité limity samostatnosti, jako např. výkon činnosti musí být v souladu s politikou KSČ.⁴⁵

⁴¹ Preambule k zákonu č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění zákona č. 173/1988 Sb., účinném ke dni 30. 4. 1990.

⁴² PROCHÁZKA, V. Hlavní redaktor akademik. *Příruční slovník naučný. I. díl.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, s. 529.

⁴³ Článek II. a III. Preambule k zákonu č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění zákona č. 173/1988 Sb., účinném ke dni 30. 4. 1990.

⁴⁴ PELIKÁNOVÁ, I. Právní úprava ekonomických vztahů v období 1948-1989, její povaha a důsledky. In Malý, K., Soukup, L. (ed.) *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989.* Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 437.

⁴⁵ KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945-1989.* Praha: Linde Praha, 2008, s. 625-633.

Na konci vlády komunistického režimu existovalo 2510 družstev, ve kterých bylo 4.924.000 členů, což je 2000 členů na jedno družstvo.⁴⁶ Rokem 1989 byla obnovena svoboda, bylo odstraněno státní vedení družstev a po 40 letech byla obnovena podstata družstevnictví a mohlo dojít k rozvoji svépomocných družstev.⁴⁷

V roce 1988 ještě byly přijaty zákony č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví a č. 94/1988 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním družstevnictví, které však byly po dvou letech zrušeny zákony č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví a z. č. 176/1990 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví.

3.3 Historický vývoj a právní úprava družstva na našem území od roku 1989

S nástupem demokracie se u nás očekával rozvoj družstev obecně, ale hlavně svépomocných, jejichž existence byla v dřívějších letech potlačována, ale začleněním družstev k právní úpravě obchodních společností obchodním zákoníkem, došlo k opačnému než očekávanému efektu, když zanikla i povinnost státu se zástupci družstevnictví projednávat právní předpisy v této oblasti. Tímto zákoníkem nedošlo k obnově družstevnictví, jelikož většina společnosti nesprávně zastávala názor, že právní forma družstva je úzce spjata s komunistickým režimem, který se snažili řadu let potlačit.⁴⁸

Družstev se také dotkly změny ObZ, které byly provedeny např. zákonem č. 30/2000 Sb., kterým byl upraven zánik členství v družstvu v souvislosti s výkonem rozhodnutí postižením členských práv a povinností a tzv. velkou novelou obchodního zákoníku, zákonem č. 370/2000 Sb.⁴⁹ Vedle ObZ, jehož část týkající se družstev byla složena z ustanovení návrhu stanov evropského družstva z roku 1990 tzv. eurostanov, zasahovaly do oblasti družstevnictví zákony, které byly speciální vůči obchodnímu zákoníku.⁵⁰

Mezi tyto speciální zákony se řadil:

- zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, tzv. transformační zákon, který se týkal restituce původních majetkových práv oprávněných, čímž docházelo k zániku zemědělských družstev.

Vznikla jim povinnost přizpůsobit se obchodnímu zákoníku, docházelo

⁴⁶ Přičemž v roce 1918 existovalo na území Československé republiky 9.300 družstev a do roku 1923 jich bylo 14.900. DVOŘÁK, L. F. *Družstevní zákony československé*. Praha: Kampelíkova knihovna, 1924, s. 2.

⁴⁷ HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003, s. 9-13.

⁴⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 101-106.

⁴⁹ ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 9.

⁵⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 405.

k vypořádání členů družstev a k podpoře tříštění a přeměny družstev na obchodní společnosti;

- zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některého spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony, tzv. zákon o vlastnictví bytů, který umožňoval na žádost vydat byt nebo bytový prostor;
- zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících, kterým byl znovu umožněn rozkvet vzniku družstevních záložen, což bylo ve společnosti velmi nadšeně přijato. Avšak na přelomu roku 1999/2000 došlo k oslabení počáteční euforie, když vkladatelé přišli o své peníze;
- zákon č. 378/2005 Sb., o podpoře výstavby družstevních bytů ze Státního fondu rozvoje bydlení.

Přestože se v obchodním zákoníku objevovala velmi stručná úprava družstev, která spíše upřednostňovala podnikatelská družstva a zastíňovala ta svépomocná, výše uvedené speciální zákony situaci příliš nezlepšovaly.⁵¹

ZOK k právní úpravě družstev sice přistoupit propracovaněji, ale opět pokračuje ve „šlápějích“ hospodářského zákoníku, když upravuje družstva spolu s obchodními společnostmi.⁵² Inspiračním zdrojem zákona o obchodních korporacích byl podle důvodové zprávy zákon o společenstvech a dále nařízení Rady ES č. 1435/2003, o statutu Evropské družstevní společnosti (dále jen „nařízení Rady o statutu SCE“).⁵³ V tuto chvíli si nemohu nepoložit otázku, tak jak je možné, že se družstva řadí pod obchodní korporace a nebyla přijata možnost monistické či dualistické struktury orgánů družstva, v jaké míře byly inspirační zdroje použity? Domnívám se, že hlavně nařízení Rady o statutu SCE bylo použito pouze v nutném rozsahu, aby byl splněn požadavek souladu českého a komunitárního práva a je škoda, že náš zákon více „neopsal“ komunitární předpis a nešel ruku v ruce s modernizací družstevnictví.

Družstvo u nás reprezentovalo socialismus. Bylo a je vystaveno na vzájemné pomoci, kdy je kladen velký důraz na jeho členy než na kapitál, podporovalo rozvoj společnosti. Na rozdíl od obchodních společností přispívalo k rozvoji státu, společenské úrovni právě prostřednictvím podpory svých členů. A právě tuto skutečnost využil politický systém v letech 1948-1989 k přetvoření společnosti na našem území.

⁵¹ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 7.

⁵² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 101-106.

⁵³ HAVEL, B. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012, s. 21.

Z výše uvedeného plyne, že komunistický režim značně ovlivnil družstevnictví na našem území, v negativním slova smyslu. Jeho zásahy zcela popíraly základní stavební prvky družstva a naneštěstí je v očích dnešní mladé generace družstvo představitelem komunistického, socialistického systému, namísto uměle vytvořené osoby, která pomáhá trvalému rozvoji společnosti skrze podporu svých členů a která má velký hospodářský a společenský potenciál. Ke změně názoru by mohla přispět osvěta družstevnictví, která se mimo jiné řadí mezi zásady družstevního práva.

3.4 Zhodnocení právní úpravy družstva

Podle mého názoru⁵⁴ by měla být problematika družstev upravena v samostatném zákoně, nikoli společně s obchodními společnostmi, a to kvůli specifickým vlastnostem, které družstva jako právnické osoby vykazují.

Družstvo ztratilo svou samostatnou právní úpravu začleněním do hospodářského zákoníku v roce 1964, což bylo zapříčiněno ztrátou povahy družstva, jako svépomocného společenství, a jeho přeorientování spíše na právnické osoby založené za účelem podnikání.⁵⁵

Ve II. díle učebnice Obchodní právo - Společnosti obchodního práva a družstva z roku 2006 od I. Pelikánové a kolektivu jsem se dokonce dočetla, že: „*Družstvo není ve své podstatě ničím jiným než obchodní společností na variabilní kapitál.*“⁵⁶ S tímto tvrzením nemohu než nesouhlasit. I přesto, že by tento výrok měl směřovat pouze k podnikatelským družstvům.

Ani O. Římalová a J. Holejšovský nesouhlasí se zařazením družstev do ObZ a s názorem, že se jedná primárně o podnikatelské subjekty. U družstva je zdůrazňováno, že může být založeno jak za nepodnikatelským, tak podnikatelským účelem, přičemž jsou tyto možnosti postaveny na stejnou úroveň. Zatímco u obchodních společností, resp. u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, se předpokládá, že budou primárně zakládány za podnikatelským účelem, přičemž mohou být založeny i za účelem ideálním.

Výše uvedená dvojice odborníků rozlišuje 4 druhy družstev:

- 1) družstva výlučně podnikatelské povahy
- 2) družstva k zabezpečení potřeb členů, což není podnikáním
- 3) družstva k podpoře podnikání členů

⁵⁴ A názoru i několika dalších odborníků na oblast družstevního práva (F. Helešic, O. Římalová, J. Holejšovský).

⁵⁵ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 86-87.

⁵⁶ PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*. Praha: ASPI, a.s., 2006, s. 458.

4) smíšená družstva.⁵⁷

Osobně bych bod 2 a 3 sloučila, jelikož je zde úkolem družstva podpora svých členů. A podnikatelská družstva bych zařadila až na poslední místo.

Přestože máme družstvo upraveno v samostatné hlavě zákona o obchodních korporacích, dostatečně to nevystihuje jeho osobitý charakter.

Ani F. Helešic nesouhlasí se společnou právní úpravou obchodních společností a družstev, zastřešenou pojmem obchodní korporace. Uvádí, že pokud by měla být přijata daná systematika, bylo by vhodnější, aby družstva byla v zákoně označována jako družstevní korporace. Použití pojmu obchodní korporace pro obě formy výše uvedených právnických osob se snaží docílit sblížení právní úpravy dvou zcela odlišných forem, i přes zjištění ke kterým v dané problematice dospěla EU.⁵⁸

V preambuli nařízení Rady o statutu SCE, a to konkrétně v bodě 7 se uvádí: *„Družstva jsou především seskupení fyzických nebo právnických osob se zvláštními zásadami činnosti, které se odlišují od zásad činnosti jiných hospodářských subjektů. Mezi tyto zásady patří demokratická struktura a kontrola a spravedlivé rozdělování čistého zisku za účetní období.“*

Podle F. Helešice by mělo mít družstvo svůj vlastní zákon, jelikož si to svým výjimečným charakterem zaslouží, přičemž nevyklučuje na družstva vztáhnout ustanovení jiných zákonů, která by např. doplňovala ustanovení týkající se družstev jako podnikatelských subjektů v pravém slova smyslu.⁵⁹ Mezi další argumenty F. Helešice patří, že by samostatná právní úprava umožnila úpravu vztahů s naddružstevními organizacemi a dále poukazuje na samostatnou úpravu evropských družstev, zatímco naše právní úprava družstva je přílepkiem u obchodních společností.⁶⁰

Dalším podpurným argumentem je to, že družstva v podstatě vycházela z úpravy spolků za doby R-U a nikoli z právní úpravy obchodních společností v AHGB, jelikož je nepovažovali za obchodní společnosti. Dále v samotném zákoně o společenstvech se vyskytuje pojem spolek. I ZOK umožňuje v § 702 aplikaci ustanovení o spolku v občanském zákoníku vztáhnout na družstva.

Podle mého názoru je stavebním kamenem právě svépomoc členů. Souhlasím s názorem F. Helešice, kdy družstvo nelze, jak činí zákon o obchodních korporacích, podřadit pod pojem obchodních korporací, který je zastřešujícím pojmem i pro obchodní společnosti,

⁵⁷ ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 9 – 17.

⁵⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 16.

⁵⁹ Tamtéž s. 87-88.

⁶⁰ Tamtéž s. 106.

kteřé vykazují diametrální rozdíly, když u obchodní společnosti dochází ke zhodnocování kapitálů, zatímco byt' i u podnikatelského družstva je základem osobní účast členů. Přikláněla bych se spíše k „vytvoření“ nového pojmu družstevní korporace, pokud by měla být úprava družstev zařazena do stejného zákona jako obchodní společnosti a nedošlo by k vyřazení družstva do samostatného zákona.⁶¹

Zařazením družstev do ObZ a nyní do zákona o obchodních korporacích považuji za znemožnění jeho samostatného rozvoje, když se k nim i přes odlišné principy, přistupuje jako k obchodním společnostem. Neodtržením od obchodních společností a zařazením obou těchto forem pod pojem obchodní korporace, se pokračuje v tradici nastolené socialistickým režimem, který potlačoval existenci svépomocných družstev, ovšem s tím rozdílem, že dnes k tomu dochází nevhodně zvoleným systematickým zařazením.

⁶¹ Osobně jsem příznivcem úplného vyčlenění družstva ze zákona o obchodních korporacích a zdůraznění tak jeho významného charakteru, ale za předpokladu že by vznikl opravdu kvalitní zákon bez potřeb neustálých novelizací a přemrštěných odkazů na jiné právní předpisy. Naplnění tohoto požadavku si ovšem stěží dokážu představit v našem právním, resp. zákonodárném prostředí.

4. Orgány družstva

Než se začnu věnovat konkrétním orgánům družstva, chtěla bych se pozastavit nad tím, co se vůbec rozumí pojmem „orgán družstva“.

F. Helešic ve své publikaci *Základy teorie evropského a českého družstevního práva* uvádí, že: „*Soustavou orgánů družstva se rozumí jejich uspořádání, v němž jeho jednotlivé složky (orgány) na sebe svou působností a úkoly navazují a tvoří organický celek zajišťující pokud možno bezporuchové fungování družstva jako společnosti a v návaznosti na to i podniku družstva.*“⁶²

Pojem orgán⁶³ není v zákoně o obchodních korporacích nikterak definován, v § 629 tohoto zákona se jen uvádí prostý výčet orgánů, kterými je členská schůze, představenstvo, kontrolní komise a jiné orgány zřízené stanovami. Abychom o nějakém útvaru mohli vůbec hovořit jako o orgánu, ať už obligatorním či fakultativním, musí naplňovat několik znaků:

- musí být označen ve stanovách jako orgán na základě právního předpisu,
- musí mít rozhodovací či kontrolní pravomoc,
- jeho členy mohou být pouze členové družstva,⁶⁴
- základním způsobem pro přijetí do orgánu je volba,
- jedná se o kolektivní orgány s trvalou existencí, a to pokud se jedná o orgány uvedené výslovně v zákoně a na podkladě toho určené stanovami.

Ale opět i u těchto znaků existují různé výjimky, které si vyžádal vývoj družstevnictví, např. požadavek zvýšené odbornosti při řízení činnosti družstva vede ve Francii k požadavku zřízení sboru ředitelů, kteří nejsou členy družstva. Tzv. modernizace je hlavně vidět u evropských družstev.⁶⁵

Co se týká systematiky, kterou přijal náš obchodní zákoník a dnes i ZOK, hodnotím jako jednu z nejlepších, když zohledňuje důležitost jednotlivých orgánů. Nejprve je upraveno postavení členské schůze, poté představenstva a až na konec kontrolní komise. V rakouském družstevním zákoně bylo nejprve upraveno představenstvo, následovala dozorcí rada a poté až valná hromada. Tu samou systematiku použil i německý družstevní zákon z roku 1898.

Pojetí orgánů družstva vychází právě ze zásad zmíněných v podkapitole 2.2 této diplomové práce, a to konkrétně ze zásady samostatnosti, nezávislosti a demokratického řízení. Ze zásady samostatnosti vyplývá, že rozhodují pouze členové v příslušných orgánech, přičemž rozhodování zvenčí je možné jen v těch případech, kdy samotní členové družstva

⁶² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 228.

⁶³ Lze ale vycházet z OZ.

⁶⁴ Viz § 630 ZOK.

⁶⁵ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 223-225.

požádají o takové rozhodnutí. Zásada demokratického řízení zase garantuje kolektivní orgány, ve kterých rozhodují samotní členové nebo jejich zástupci, umožňuje vznášení připomínek a jeden z hlavních rysů členství v družstvu, kdy jeden člen rovná se jeden hlas.⁶⁶

Jak již víme z předchozí kapitoly, je družstvo společenstvím neurčitého počtu osob. Tyto osoby, které rozhodují v kolektivních orgánech, kde se uplatňuje demokratické rozhodování většiny při ochraně menšiny a kdy orgány rozhodují ve vztahu ke společenství, představují družstvo jako společnost.⁶⁷ Druhým pojmem je družstvo jako podnik, skrze který je realizována činnost družstva a kde se uplatňuje vedení jednou odpovědnou osobou, která nemá žádné členství v družstvu. Typicky se jedná o prokuristu či ředitele.⁶⁸ Podle § 631 ZOK má každý člen družstva při hlasování v orgánu družstva 1 hlas, toto ustanovení říká, že člen družstva musí mít alespoň jeden hlas, přičemž toto minimum nelze žádným způsobem vyloučit, resp. nelze přiznat členovi družstva hlasy v rozporu se zákonem o obchodních korporacích (§ 633 ZOK). Právě tímto znakem se družstvo zásadně odlišuje od obchodních společností.⁶⁹ Zákon umožňuje zvýšení hlasů podle § 650 odst. 1 ZOK, kdy při hlasování na členské schůzi má každý člen 1 hlas, ledaže by stanovy určily, že má hlasů více. Ovšem i toto ustanovení má své omezení uvedené nejen ve druhém odstavci, kdy pro některé druhy rozhodování nelze umožnit navýšení hlasů, ale toto navýšení hlasů je vyloučeno u bytového družstva podle § 755 odst. 1 ZOK a u sociálního družstva existuje speciální úprava zakotvená v § 769 ZOK.

Při rozhodování družstva v otázkách jeho existence, činnosti podniku družstva, družstevních vztahů vystupuje družstvo jako **společenství**, zatímco jako **podnik** rozhoduje družstvo v běžných činnostech⁷⁰, ale vždy v souladu s rozhodnutím družstva jako společenství.⁷¹

Jak jsem již výše zmínila obligatorními orgány družstva je členská schůze, představenstvo, kontrolní komise a u družstevní záložny i úvěrová komise. Dále může družstvo zřídit stanovami i jiné, tzv. fakultativní orgány, kterými jsou např. různé komise, územní orgány, shromáždění delegátů.

Ovšem i orgány jsou podle velikosti družstva různým způsobem modifikovány. U velkých, převážně bytových družstev se setkáme se shromážděním delegátů, které zcela

⁶⁶ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 226-228.

⁶⁷ Vhodnější by bylo podle mého názoru použít pojem společenství, aby nedošlo ke spojení s obchodními společnostmi, resp. k zařazení družstva pod obchodní korporace.

⁶⁸ HELEŠIC, F. *Družstevní právo v kostce*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 78.

⁶⁹ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 432.

⁷⁰ Mohlo by se říci, že se jedná o manažerskou činnost.

⁷¹ HELEŠIC, F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 269.

nebo zčásti přejímá působnost členské schůze. Malá družstva, s méně jak 50 členy, mohou využít možnosti, že statutárním orgánem bude individuální orgán – předseda namísto představenstva, a dále lze působnost kontrolní komise přenechat členské schůzi.⁷²

U malého družstva vidím jistě nebezpečí spočívající v přenechání veškeré působnosti členské schůzi, přestože tak dojde k úplnému naplnění zásady, že ve všem rozhodují pouze členové, ale bude zde problém rozlišit u členské schůze, jejímiž členy jsou všichni členové družstva, kdy se chová jako členská schůze, kdy jako statutární orgán (pokud jím není předseda družstva) a kdy jako kontrolní komise.

Od obligatorních a fakultativních orgánů je nutné odlišit tzv. poradní a pomocné útvary, nikoli orgány, protože nesplňují jejich základní znaky. Naopak je pro ně typická dočasnost, resp. zřízení ke splnění nějakého úkolu. Tyto útvary jsou zřizovány s cílem „ulevit“ orgánům, aby se mohly soustředit na zásadnější otázky existence družstva. Dále jsou také využívány ke scelování členů družstva, kdy skrze tyto útvary jsou do dění družstva zapojeni i ostatní členové, kteří nejsou členy obligatorních orgánů, kromě členské schůze, kde je každý člen.⁷³

Dále např. bytové družstvo může zřídit tzv. samosprávy, které také nejsou orgánem družstva, nýbrž organizační jednotkou podle § 753 ZOK.

4.1 Členská schůze

Zpočátku byl pro členskou schůzi používán méně vhodný pojem valná hromada⁷⁴, který se spíše hodí pro nejvyšší orgán akciové společnosti, jelikož nevystihuje dostatečně členský vztah.

Povahu právního vztahu člena orgánu družstva k tomuto družstvo vystihl T. Dvořák v publikaci *Kurs obchodního práva, obchodní společnosti a družstva*, když napsal, že: „[...] členové orgánu jsou oprávněni a povinni postarat se o správu těchto záležitostí a jsou povinni si při správě záležitostí družstva počínat, jak říkávali staří Římané, *cum diligentia diligentis patris familias*, tedy s péčí řádného hospodáře.“⁷⁵ Z dané římské zásady se dá v podstatě dovodit jak právo, tak i povinnost člena družstva se účastnit nejen členské schůze, ale i ostatních orgánů, pokud je jeho členem. Podstata této zásady je právě nejvíce vidět u družstva, které má primárně sloužit svým členům a jak jinak, než že se bude

⁷² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 228-229.

⁷³ Tamtéž s. 229-230.

⁷⁴ Tamtéž s. 228.

⁷⁵ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 443.

vyžadovat i aktivní účast samotných členů. Vyjádřila bych to slovním spojením – družstvo pro člena, člen pro družstvo, tedy vlastně člen pro člena.

Povinnost účastnit se členské schůze není v zákoně o obchodních korporacích přesně stanovena, je spíše dovozována ze zásad družstevnictví, zatímco právo zúčastnit se členské schůze mají členové družstva, likvidátor a osoby, o nichž tak stanoví jiný právní předpis. Na druhou stranu pokud bude stanovena povinnost účasti na členské schůzi ve stanovách, lze ji sankcionovat např. i vyloučením člena z družstva, pokud půjde samozřejmě o porušování povinností o určité intenzitě, např. opakovaně.⁷⁶

Člen družstva se nemusí osobně účastnit členské schůze, ale může se nechat zastoupit, a to buď jiným členem družstva, nebo úplně jinou osobou, přičemž podle Nejvyššího soudu nemá člen družstva právo, aby byl současně přítomen na členské schůzi on i jeho zástupce.⁷⁷

Naskytuje se otázka, zda zastoupení osobou mimo družstvo, není zásahem do zásady družstevnictví, že rozhodovat mohou pouze členové družstva. Vzhledem k tomu, že zástupce musí při rozhodování hlasovat v souladu s vůlí zastoupeného člena, jelikož se jedná o smluvní zastoupení na základě speciální plné moci, není možné, aby zde projevoval svoji vlastní vůli, tudíž nemělo by dojít k narušení principu družstva.

Podle ustanovení § 635 odst. 2 druhé věty ZOK lze, aby maximálně 1/3 členů družstva se nechala zastoupit jedním zmocněncem. Takováto kvóta ovšem podle mého názoru fakticky umožňuje vznik shromáždění delegátů u družstev s menším počtem členů než 200, aniž by se ve skutečnosti o něj jednalo.

Členská schůze je v podstatě činná jen na své svolané schůzi, kde rozhoduje o základních otázkách existence a fungování družstva. I nejvyšší orgán družstva reaguje na počet svých členů tím, že existují tři její formy. Klasická členská schůze v případě přijatelného počtu členů, kdy tento počet nezpůsobuje problémy při scházení členské schůze. Dílčí členská schůze, zakotvená v § 664 ZOK, u menších družstev, kdy stanovy určí rozdělení členů do jednotlivých schůzí a období scházení. Pro každou dílčí členskou schůzi musí být stanoven stejný program. Poslední formou je shromáždění delegátů, které je typické pro bytová družstva s ohledem na vysoký počet členů.

U členské schůze se rozlišuje mezi výlučnou působností, např. rozhodování o změně stanov, která znamená, že o určitých otázkách rozhoduje pouze členská schůze, a všeobecnou

⁷⁶ HELEŠIC. F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 274-275.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz>).

působností, která členské schůzi umožňuje rozhodovat o všem, co nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu podle § 657 ZOK.⁷⁸

4.2 Představenstvo

Představenstvo spolu s kontrolní komisí jsou volenými orgány členskou schůzí. V obchodním zákoníku byly dříve upraveny společné zásady těchto orgánů pod označením „Společná ustanovení o členství v orgánech družstva“, které však zákon o obchodních korporacích tímto způsobem nepřevzal. Jednalo se o omezení funkčního období, způsobilosti stát se členem, neslučitelnost funkcí, zákaz konkurence, hlasování volených orgánů a odpovědnost jejich členů. Tyto zásady jsou v novém zákoně upraveny každá zvlášť u příslušného orgánu.⁷⁹ Úprava, ke které přistoupil zákon o obchodních korporacích, se mi zdá být vhodnější pro běžného čtenáře zákona, který nemusí zbytečně listovat zákonem a najde potřebnou úpravu daného orgánu pohromadě. Představenstvo má dnes svoji vlastní úpravu a není odkazováno na úpravu představenstva akciové společnosti. Dále došlo ke zpřísnění zákazu konkurence a k rozsáhlejší úpravě neslučitelnosti funkce.

Představenstvo je kolektivním orgánem, skládající se nejméně ze tří členů družstva. Každý člen musí splňovat zákonem stanovené podmínky pro zvolení do představenstva. Volbu a případné odvolání má ve svých rukou členská schůze. Člen družstva vykonává příslušnou funkci na základě příkazní smlouvy, pokud s ním nebyla uzavřena smlouva o funkci. Na rozdíl od členské schůze je po členech představenstva požadováno, aby svou funkci člena voleného orgánu vykonávali osobně.⁸⁰

Představenstvo hraje důležitou dvojí roli. Je statutárním orgánem družstva, což znamená, že má jednatelské oprávnění, které sice může být omezeno, ale omezení není účinné vůči třetím osobám, pokud není učiněno přímo zákonem. A za druhé mu přísluší obchodní vedení družstva, do kterého nesmí členská schůze žádným způsobem zasahovat. Naopak představenstvo je povinno plnit usnesení členské schůze, není-li v rozporu s právními předpisy podle § 706 odst. 2 ZOK, čímž vzniká odpovědnostní vztah představenstva vůči členské schůzi. Představenstvo tak řídí činnost družstva jako společenství i jako podniku.⁸¹

⁷⁸ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 243-251.

⁷⁹ Tamtéž s. 270.

⁸⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 439-443. Viz Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. prosince 1993, sp.zn. 11 Cm 973/93 publikované v časopise *Soudní judikatura*. č. 1, 1995 s. 5 a násl.

⁸¹ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 284-289.

4.3 Kontrolní komise

Odpovědnostní vztah a vázanost usneseními členské schůze, je založeno na tom, že je to právě členská schůze, která volí a odvolává členy kontrolní komisi. Aby mohla kontrolní komise řádně vykonávat svoji činnost, musí být nezávislá na všech ostatních orgánech družstva, dokonce i na členské schůzi.⁸² Členská schůze nesmí kontrolní komisi nařizovat provádění konkrétních kontrol, smí ji pouze obecně stanovit okruh činností kontroly a hodnotit její činnost. Kontrolní komise není ani podřízena představenstvu, což by značně ztěžovalo její činnost.

Kontrolní komise, dříve dozorčí rada, využívá k naplňování svého účelu práva požadovat od představenstva informace, které je povinno vyhovět žádosti, kdy výjimkou jsou pouze utajované informace. Dále přijímá připomínky a podněty od členů družstva.⁸³ Podle mého názoru je i takovým ombudsmanem družstva.

4.4 Další osoby družstva

Mezi tzv. další osoby družstva se řadí předseda družstva, prokurista a ředitel. Všechny tyto tři osoby hrají významnou roli v životě družstva, přestože je zákon o obchodních korporacích výslovně neupravuje.

Předseda družstva (představenstva)⁸⁴ pečuje o řádné plnění povinností orgánů, jedná jménem družstva navenek, organizuje a řídí jednání představenstva a členské schůze a je mu svěřena i běžná činnost družstva, pokud není svěřena řediteli. Nebo se může stát individuálním statutárním orgánem malého družstva.

Ředitel je jmenován a odvoláván představenstvem družstva pro uplatňování jeho manažerských schopností při řízení družstva jako podniku. Vzhledem k tomu, že ředitel nemusí být členem družstva, není ani orgánem družstva, je ve vztahu k družstvu pouze v pracovním poměru.⁸⁵

Přestože u družstva má jednatelské oprávnění představenstvo, je možné, aby byla vytvořena pozice prokuristy, který je stejně jako ředitel ve vztahu k družstvu jako podniku, nikoli společenství. Prokurista se musí řídit rozhodnutími orgánů družstva.⁸⁶

⁸² ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 451-452.

⁸³ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 289-292.

⁸⁴ Označení „předseda představenstva“ se používá pro předsedu zvoleného představenstvem. „Předseda družstva“ je pojem spjatý se zvolením členskou schůzí. ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 240.

⁸⁵ Někteří právníci zastávají opačný názor, že ředitel je orgánem družstva, a proto musí být z členů družstva. Viz ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 240.

⁸⁶ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 295 - 301.

5. Shromáždění delegátů družstva

V předešlých kapitolách jsem poukázala na právní vývoj obchodního, resp. občanského práva, které zpočátku regulovalo právní postavení družstev. V této části diplomové práce se zaměřím na právní předpisy upravující výlučně jen družstva, když svou analýzou započtu již u zákona o společenstvech, přičemž se zaměřím pouze na ustanovení o shromáždění delegátů.

5.1 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v druhé polovině

19. století

Zákon o společenstvech definoval společenství jako spolek, který má neurčitý počet členů a jehož účelem je napomáhání živnosti nebo hospodářství svých členů společným provozováním závodu nebo poskytováním úvěru. Jak jsem již dříve uvedla, nebyl v této době v legislativním jazyce používán pojem družstvo, přestože se veřejnost s tímto pojmem ztotožnila. Zřejmě to, že zákon definoval společenstvo jako spolek, vychází z předešlé právní úpravy, která se dříve používala pro družstva, a to starý spolkový zákon. Přestože v zákoně o společenstvech nalezneme úpravu týkající se zřízení společenstva, firmy, společenské smlouvy, rejstříku, likvidace a další ustanovení, neobjevuje se mezi orgány společenstva vedle představenstva, rady dohlédací a valné hromady, shromáždění delegátů. Tento nedostatek je podle mého názoru nejspíše způsoben tím, že se jednalo o první zákon upravující tuto formu podnikání. Přestože zákon hodnotím jako dobře rozpracovaný a velmi povedený, nemohl téměř po 30 letech od vzniku prvního družstva na světě reflektovat veškeré požadavky na kompletní úpravu společenstva, když se ty začaly teprve formovat.

Výše zmíněný zákon byl doplněn zákonem o revisi výdělkových a hospodářských společenstev a jiných spolků, ve kterém se stále ještě nesetkáváme se shromážděním delegátů.

5.2 Právní úprava shromáždění delegátů družstva od roku 1924 do roku 1990

Na začátku této podkapitoly bych chtěla poukázat na skutečnost, že až v roce 1924, kdy byl přijat zákon č. 279/1924 Sb., o přeměně společnosti s ručením obmezeným v družstva, se poprvé setkáváme v právním předpise s pojmem družstvo. Domnívám se, že tímto došlo ke sloučení používání právních pojmů v zákoně i ve společnosti pro lepší přehlednost.

Historickým vývojem 20. století jsem se již zabývala v předchozích kapitolách, a proto se zde zaměřím na zákony, které regulovaly shromáždění delegátů.

5.2.1 Zákon č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví

Prvním zákonem, ve kterém se poprvé setkáváme se shromážděním delegátů, byl zákon o zemědělském družstevnictví z roku 1975, kdy v ustanovení § 27 odst. 2 daného zákona se uvádí, že mezi volené orgány družstva se řadí i tzv. sbor zástupců. Sice ještě nemáme shodné označení jako v zákoně o obchodních korporacích, ale tento orgán podle své definice byl shromážděním delegátů. Sboru zástupců se v tomto zákoně věnoval pouze jeden jediný paragraf⁸⁷, a to § 29, ve kterém se stanovilo, že v družstvu s velkým počtem členů může členská schůze zvolit sbor zástupců, který s výjimkou volby, popřípadě odvolání orgánů družstva, přijímání stanov a pracovního řádu družstva, schvalování účetních uzávěrek, rozhodování o sloučení, rozdělení nebo zániku družstva, má práva členské schůze. Počet členů sboru zástupců nesměl být nižší než pětinašobek počtu členů představenstva.

Sbor zástupců byl voleným orgánem, a to členskou schůzí, jehož působnost byla omezena přímo zákonem, a to v důležitých otázkách, týkajících se existence družstva, které si sama ponechávala k řešení. Z daného vyplývá a také z ustanovení § 28 odst. 2 zákona o zemědělském družstevnictví z roku 1975, podle kterého se členská schůze schází podle potřeby, nejméně však jednou za šest měsíců, popř. byl-li v družstvu zvolen sbor zástupců – aspoň jednou za rok, že sbor zástupců existoval vedle členské schůze a nikdy ji nemohl nahradit. Důležité je poukázat na to, že sbor zástupců byl fakultativním orgánem, tedy záleželo jen na úvaze společenstva, zda sbor zástupců zvolí či nikoli.

Mohlo by se zdát, že bylo na samotném družstvu, jak si vyhodnotí možnost zvolení sboru zástupců při existenci velkého počtu členů, ale totalitní režim svobodnou vůli družstva neumožnil a v nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 137/1975 Sb., kterým se vydávají Vzorové stanovy jednotných zemědělských družstev a upravuje postup při vypracování a schvalování stanov družstev, jejich změn a doplňků (dále jen „vzorové stanovy“) upravil blíže právní postavení sboru zástupců. V článku 25 vzorových stanov bylo uvedeno, že se sbor zástupců volí v družstvu s více než 300 členy a počet členů sboru zástupců určí stanovy družstva v poměru jeden člen sboru zástupců na 5-15 členů družstva tak, aby nebyl nižší než pětinašobek počtu členů představenstva, přičemž se sbor zástupců scházel podle potřeby, nejméně však jednou za 3 měsíce. Počet členů představenstva byl stanoven rozmezím mezi 7-21 členy. Funkční období podle vzorových stanov bylo určeno na 5 let.

⁸⁷ Samozřejmě, že se sbor zástupců objevoval i v několika dalších ustanoveních, např. v ustanovení o scházení členské schůze. Ale nejednala se o ustanovení, která by výlučně upravovala právní postavení sboru zástupců, spíše jen reflektovala možnost jeho existence.

5.2.2 Zákon č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví

Sbor zástupců se v zákoně o zemědělském družstevnictví z roku 1988 řadil mezi volené orgány s funkčním obdobím 5 let, jehož počet členů byl opět omezen pětinašobkem počtu členů představenstva, které mělo 7 až 29 členů.⁸⁸ Člen sboru zástupců již není dále navázán na určitý počet členů družstva jako v zákoně o zemědělském družstevnictví z roku 1975. Zřízení sboru zástupců mělo být nově stanoveno přímo ve stanovách, aniž by zde byla stanovena podmínka počtu členů v družstvu a také to, že sbor zástupců volí členská schůze. Sbor zástupců byl i tímto zákonem omezen na svých právech, přičemž navíc došlo k rozšíření výjimek o přijímání volebního a jednacího řádu družstva, schvalování pětiletých hospodářských plánů a koncepcí rozvoje družstva a rozhodování o tvorbě a pravidlech fondů družstva a přijímání zvláštního režimu hospodaření družstva. Sbor zástupců se scházel opět podle potřeby, nejméně jednou za tři měsíce, s výjimkou čtvrtletí, ve kterém se scházela členská schůze.

Sbor zástupců opět mohl existovat pouze vedle členské schůze, jak vyplývá z výše uvedeného. Na rozdíl od předchozího zákona z roku 1975 o zemědělském družstevnictví, tento zákon se méně soustředil na samotné postavení sboru zástupců, resp. na ustanovení týkající se jeho vzniku, ale naopak doplnil, resp. upřesnil některé otázky, které zřejmě vplynuly z praxe a z vývoje společnosti jako např. pracovní kolektiv organizační jednotky v souvislosti se sborem zástupců.

Zákon o zemědělském družstevnictví z roku 1988 je u zřízení sboru zástupců natolik benevolentní, že není zřejmé, kdo volí sbor zástupců a kdy ho družstvo může zřídit, navíc vzhledem k tomu, že již neexistují ustanovení o vzorových stanovách, která by jako v předešlém případě doplnila zákonná ustanovení.

5.2.3 Zákon č. 94/1988 Sb., o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví

V ustanovení § 18 zákona o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví z roku 1988 se mezi orgány družstva, kde již není zmínka o voleném orgánu, řadí shromáždění (konference) delegátů. Tímto došlo poprvé k použití daného slovního spojení. Stanovy družstva mohly určit, že úkoly členské schůze plní shromáždění delegátů, které je voleno členy družstva, pokud není s ohledem na rozsah družstva možno svolat členskou schůzi.

Shromáždění delegátů zřejmě mohlo nahradit zcela členskou schůzi, i když tato možnost není nikde v zákoně výslovně uvedena. Dále shromáždění delegátů již nebylo zákonem omezeno při výkonu svých práv, tuto úlohu mohly převzít stanovy. A nově se

⁸⁸ Toto rozmezí již bylo upraveno přímo v zákoně.

stanovilo, že shromáždění delegátů je voleno členy družstva, nikoli jako v zákoně o zemědělském družstevnictví z roku 1975, členskou schůzí.

Další ustanovení týkající se výhradně shromáždění delegátů až na obecná, společná ustanovení o orgánech jako např. pětileté funkční období orgánů, se v zákoně již nevyskytovala, a přesto se ustanovení § 19 daného zákona nejvíce blížilo ustanovení ObZ z roku 1991.

5.2.4 Zákon č. 162/1990 Sb. o zemědělském družstevnictví a zákon č. 176/1990 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví

Oba zákony zakotvily stejná ustanovení týkající se shromáždění delegátů, když stanovily v rámci ustanovení o členské schůzi, že pokud není vzhledem na rozsah družstva dobře možné svolávat členskou schůzi, mohou stanovy určit, že na místo členské schůze se svolává shromáždění (konference) delegátů volených členy družstva, přičemž stanovy určí bližší podmínky volby delegátů.

Shromáždění delegátů bylo závislé na ustanovení stanov, resp. na rozsahu družstva, který nebyl blíže určen, rozhodnutí spočívalo na vyhodnocení rozsahu samotným družstvem. Vzhledem k tomu, že bylo možné svolat shromáždění delegátů na místo členské schůze, dovozují z toho, že shromáždění delegátů ji mohlo zcela nahradit, přičemž bych se přikláněla i k výkladu, že když může shromáždění delegátů nahradit působnost členské schůze v celém rozsahu, může tak učinit i částečně.

Žádná jiná rozšiřující ustanovení o shromáždění delegátů, jak tomu bylo v předcházejících zákonech, se v těchto již „demokratických“ zákonech nevyskytovala.

Z výše uvedeného je patrné, že od první úpravy shromáždění delegátů docházelo k postupnému snižování nároků na zřízení shromáždění delegátů, např. upuštěním od zákonem omezené působnosti či od stanovení minimálního počtu delegátů, až jsme se dostali na téměř identickou definici uvedenou v obchodním zákoníku.

Shromáždění delegátů si ve všech výše zmíněných právních předpisech udrželo svou fakultativní povahu, která samozřejmě byla převzata i obchodním zákoníkem.

5.3 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

V této podkapitole se podrobněji zaměřím na úpravu shromáždění delegátů v obchodním zákoníku. Vzniklý výstup bude následně podkladem pro zanalyzování podrobné právní úpravy shromáždění delegátů v zákoně o obchodních korporacích, který svou právní úpravu přizpůsobil požadavkům praxe, pro kterou se jevila úprava ObZ jako nedostačující. Proto argumentace použitá v této části diplomové práce bude částečně odpovídat i argumentaci následující podkapitoly.

5.3.1 Podmínky pro zřízení shromáždění delegátů družstva

Podle ustanovení § 239 odst. 7 ObZ nebylo-li s ohledem na rozsah družstva dobře možné svolávat členskou schůzi, mohly stanovy určit, že v rozsahu jimi stanoveném plní působnost členské schůze shromáždění delegátů. Každý z delegátů se volil stejným počtem hlasů. Stanovy mohly určit odchylky, pokud byly nutné vzhledem k organizačnímu uspořádání.⁸⁹

Jak jsem již výše zmínila, právní úprava obsažená v obchodním zákoníku se inspirovala předešlými právními předpisy, když převzala ustanovení o shromáždění delegátů především ze zákonů z roku 1990 o zemědělském družstevnictví a o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví.

Podle ObZ byl vznik shromáždění delegátů navázán na rozsah družstva, kde nebylo dobře možné svolat členskou schůzi. Tuto část zákonného ustanovení hodnotím jako nevhodnou pro její neurčitost.⁹⁰ I když na jednu stranu toto ustanovení umožňuje projev družstevní volnosti, kdy bude na samotném družstvu, aby si vyhodnotilo, zda není možné s ohledem na počet členů svolat členskou schůzi, na druhou stranu ale nebyla žádná možná objektivní „kontrola“, aby nedocházelo k zneužívání daného institutu, resp. nebylo možné podle mého názoru vyhodnotit, zda družstvo po právu vytvořilo shromáždění delegátů.

Jediným možným kritériem pro vyhodnocení bylo ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, kdy neplatný byl právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.⁹¹ Tohoto ustanovení mohl využít člen družstva podáním návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí o shromáždění delegátů z důvodu obcházení zákona, za předpokladu, že hlasoval proti a požádal

⁸⁹ Podrobněji usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007, sp. zn. 29 Odo 973/2005 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz>).

⁹⁰ Velká benevolence zákona není ani dnes přípustná např. v německé právní úpravě, kdy v § 43a Genossenschaftsgesetz (GenG – německý družstevní zákon) sbor zástupců může být svolán u družstva s více jak 1500 člen, přičemž zástupců musí být nejméně 50.

⁹¹ DVORÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706.

o zaprotokolování nesouhlasu.⁹² Ovšem podle mého názoru bylo v některých případech velmi těžké prokázat obcházení zákona. Tuto komplikovanou situaci by vyřešilo jasné stanovení počtu členů u družstva, které by chtělo využít institutu shromáždění delegátů, tak jak tomu učinil ZOK.

Shromáždění delegátů mohlo mít dvojí povahu, buď bylo fakultativním orgánem družstva, který zčásti nahradil působnost členské schůze, nebo obligatorním orgánem, když zcela převzalo úlohu členské schůze. Ale stále si zachovalo svou fakultativní povahu, co se týče nutnosti jeho zřízení. Tento výběr muselo družstvo zahrnout do stanov, kde v případě částečného nahrazení působnosti členské schůze taxativně určilo negativním nebo pozitivním způsobem působnost shromáždění delegátů.

Některá družstva se tak rozhodla využít institutu shromáždění delegátů, jako orgánu, který odlehčí členské schůzi, která se koná jen jako výroční a pravidelně se schází shromáždění delegátů.⁹³ V případech, kdy shromáždění delegátů plnilo podle stanov působnost členské schůze v celém rozsahu, měly stanovy určit kromě výše uvedeného, zda se svolává shromáždění delegátů s plnou působností členské schůze vždy, nebo zda může být svoláno buď shromáždění delegátů, nebo členská schůze.⁹⁴ Avšak domnívám se, že když jednou stanovy určí, že působnost členské schůze vykonává v plném rozsahu shromáždění delegátů, tak de facto členská schůze jako orgán družstva neexistuje a není možné její svolání.

5.3.2 Volba delegáta

Dále se v § 239 odst. 7 ObZ uvádělo, že každý z delegátů musí být zvolen stejným počtem hlasů. Tímto došlo podle mého názoru k právnímu zakotvení zásady rovnosti, která musí být i v daném případě zachována v rámci družstevní demokracie. Právní předpis ovšem umožnil z daného pravidla i výjimku, kdy stanovy mohly určit odchylky, pokud to bylo vzhledem k organizačnímu uspořádání družstva nutné, přičemž nebylo přípustné stanovit počet delegátů pro jednotlivé samosprávy bez respektování počtu členů těchto samospráv.⁹⁵ Tato odchylka se podle mého názoru uplatnila především u družstev s členskou základnou rozprostřenou po celé republice s různými počty členů na jednom místě.

Stanovení podmínek pro volbu delegáta nebylo jasně v zákoně stanoveno, proto tuto úlohu převzaly stanovy, které musely určit volební obvody s ohledem na možnost splnění stejných podmínek u všech členů, aby došlo k naplnění zásady rovnosti. Proto mělo dojít

⁹² HELEŠIC, F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 286.

⁹³ ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 225-226.

⁹⁴ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. IV. díl*. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, s. 3191.

⁹⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 29 Cdo 2804/2007 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz>).

u družstev k vytvoření seznamu samospráv, aby nedocházelo k manipulacím s organizační strukturou družstva a samotnými delegáty.⁹⁶ Delegáti byli voleni členy družstva podle organizačních jednotek (pracovních kolektivů, nájemníků v domě).⁹⁷

5.3.3 Výkladové problémy

V obchodním zákoníku se také vytvořil výkladový problém, a to v § 239 odst. 8 poslední věty, podle které se obdobně postupuje, byla-li členská schůze konána formou dílčích členských schůzí a schůzí shromáždění delegátů. Otázkou bylo zda, se dané ustanovení dotýkalo náhradního shromáždění delegátů nebo byla dokonce připuštěna možnost i dílčího shromáždění delegátů. Konání dílčích shromáždění delegátů bylo vyloučeno nakonec smyslem shromáždění delegátů, které má jiný smysl než dílčí členské schůze, a to ten, že se mají sejít všichni delegáti, protože právě proto družstvo přistoupilo k vytvoření tohoto orgánu.⁹⁸

Na další výkladové problémy u shromáždění delegátů, které vykonává jen zčásti působnost členské schůze, bylo také upozorňováno. Při plnění povinnosti zařadit určitou záležitost na pořad jednání členské schůze podle § 239 odst. 2 ObZ, by měly stanovy určit, zda dojde při vznešení požadavku na zařazení záležitosti v působnosti shromáždění delegátů, ke svolání shromáždění delegátů nebo členské schůze.⁹⁹ Podle mého názoru by mělo dojít automaticky rovnou ke svolání shromáždění delegátů, vzhledem k tomu, že o dané záležitosti může rozhodovat pouze shromáždění delegátů.

Dále v případě konání shromáždění delegátů, na kterém by došlo ke vznešení požadavku na zařazení záležitosti, spadající do působnosti členské schůze, by byl takový návrh hodnocen v rozporu se stanovami, a žadatelé by museli postupovat podle § 239 odst. 3 ObZ.

Stanovy by měly také určit, zda musí být členská schůze svolána vždy podle § 239 odst. 3 ObZ, nebo v případě, kdy se jedná o záležitost spadající do působnosti shromáždění delegátů, bude svoláván pouze tento orgán.¹⁰⁰

Podle mého názoru se nejedná o mezery v zákoně, ale daná ustanovení týkající se členské schůze bylo možné analogicky vztáhnout na shromáždění delegátů, ať už bylo nejvyšším orgánem družstva nebo existovalo vedle členské schůze, vždy s přihlédnutím k působnosti v dané záležitosti.

⁹⁶ DVOŘÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706.

⁹⁷ HELEŠIC, F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 287.

⁹⁸ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 867.

⁹⁹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. IV. díl*. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002, s. 3191.

¹⁰⁰ Tamtéž s. 3191-3192.

5.3.4 Právní postavení shromáždění delegátů a samotných delegátů

Nekompletnost právní úpravy shromáždění delegátů umožňovala vznik dalších otázek, týkajících se zejména povahy delegáta, jeho vztahu ke členovi. Odpověď není v tomto případě podle mého názoru jednoznačná. Podle T. Dvořáka mohl být delegát chápán: „[...] jako zástupce členů na základě zvláštní zákonné plné moci k zastupování, nebo orgán družstva podle § 237 písm. d) ObZ, nebo člen orgánu družstva podle § 239 odst. 7 věta druhá ObZ, přičemž upřednostňuje poslední možnost [...]“¹⁰¹ Stejný názor jako T. Dvořák zastává i F. Helešic, když delegát nebyl podle jeho názoru zplnomocněncem člena, který ho zvolil, ale měl postavení jako jiní členové volených orgánů, ale s odlišnostmi.¹⁰²

Osobně se spíše přikláním k tomu, že delegát byl a je sice členem orgánu družstva, ale nikoli tím klasickým, jako je např. člen představenstva, a to s ohledem na to, že delegátem se stane na základě zvláštní zákonné plné moci k zastupování. A to z toho důvodu, že souhlasím se zařazením shromáždění delegátů pod další orgány družstva, tedy že shromáždění delegátů je orgánem družstva, což ostatně také plyne z dřívější právní úpravy a domnívám se, že v tomto bodě je zachována kontinuita. Dále docházelo ke zplnomocnění delegáta členy družstva k jejich zastupování na shromáždění delegátů, aby jednal v souladu s jejich zájmy a vykonával zprostředkovaně jejich práva, přestože se jednalo o volbu delegáta. Zcela odmítám myšlenku, že by byl delegát orgánem družstva, a to především z důvodu nenaplnění definice orgánu uvedené v kapitole č. 4 této diplomové práce.

Podle T. Dvořáka mohla být delegátem pouze fyzická osoba.¹⁰³ Domnívám se, ale že toto vyjádření není vhodné, vzhledem k tomu, že i právnická osoba mohla být delegátem, když její práva a povinnosti vykonává fyzická osoba, která je k tomu zmocněna podle § 238 odst. 2 ObZ. Přestože se dané ustanovení vztahovalo ke členům voleného orgánu družstva, aplikovala bych jej analogicky i na delegáta jako voleného zplnomocněnce orgánu družstva. Do budoucna by se mělo zřetelněji stanovit, že delegátem může být FO i PO, přestože v důsledku sice bude shromáždění delegátů tvořeno pouze fyzickými osobami. Nedojde tak ovšem ke zmatení, že by byla vyloučena právnická osoba.

Delegátem mohl být pouze člen družstva podle § 238 odst. 1 ObZ, tedy osoba starší 18 let a plně způsobilá k právním úkonům. Toto pravidlo umožňovalo naplnění družstevních zásad, kdy družstvo je řízeno pouze svými členy a nikým zvenčí.

¹⁰¹ DVOŘÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706.

¹⁰² HELEŠIC, F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 287-288.

¹⁰³ DVOŘÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706.

Důležité je také pozastavit se nad odpovědností delegáta za výkon jeho funkce, když zákon tuto problematiku nijak blíže neřešil. Delegát by měl stejně jako jiní členové orgánu odpovídat za porušení péče řádného hospodáře ze zákona podle § 373 a násl. ObZ.

U delegáta se také často řeší, zda se jedná o tzv. imperativní mandát neboli vázaný mandát. Podle T. Dvořáka nelze tento výklad u delegáta použít, protože podle něj nebyl plnomocníkem, ale funkcionářem družstva, a proto ho nelze zavázat, aby hlasoval určitým způsobem.¹⁰⁴ Vzhledem k tomu, že jsem již výše uvedla své chápání postavení delegáta jako především zástupce na základě zvláštní zákonné plné moci, který vykovává imperativní mandát. Mé úvahy vychází z toho, že shromáždění delegátů bylo členskou schůzí doslova nebo v omezeném rozsahu, v níž byli zastoupeni všichni členové družstva. Člen družstva skrze členskou schůzi vykonával svá práva, tedy i v případě shromáždění delegátů, kde se osobně neúčastnil rozhodování shromáždění delegátů, protože se tak dělo zprostředkovaně, měl mít každý člen možnost, resp. většina členů, aby delegát rozhodl přesně tak, jak si oni přáli, jako by oni hlasovali přímo na členské schůzi.

Dále podle T. Dvořáka nemohl mít delegát více hlasů než jeden, právě z důvodu že se jedná o funkcionáře zastupujícího zájmy členů, nikoli své, a zákon více hlasů umožňoval pouze pro členy družstva.¹⁰⁵ Ovšem předtím než mohl delegát hlasovat, muselo být shromáždění delegátů usnášeníschopné. Při zkoumání usnášeníschopnosti shromáždění delegátů byly možné dvě varianty, buď se počítalo ze všech delegátů (jak zvolených i nezvolených) nebo pouze ze zvolených delegátů. Ustanovení § 238 odst. 3 ObZ tuto situaci výslovně neřešil, ale vyplývalo z něj, že se usnášeníschopnost počítá z nadpoloviční většiny ze zvolených delegátů, a to jen z těch, o kterých se svolatel dozvěděl. Delegát, který nedal o sobě vědět, se nemohl dovolávat neplatnosti usnesení shromáždění delegátů z důvodu, že nebyl pozván na zasedání. To samé platilo i o ostatních osobách, které o něm věděli, ale neučinili o něm oznámení.¹⁰⁶

Co se týká institutu náhradníka delegáta, tak ten nebyl v obchodním zákoníku nijak upraven a navíc byl podle T. Dvořáka vyloučen, resp. nemohl přijít na shromáždění delegátů a hlasovat zde, ale byl podle něj pouze čekatelem na místo delegáta.

¹⁰⁴ DVOŘÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 118.

5.4 Právní úprava shromáždění delegátů družstva v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Shromáždění delegátů do přijetí zákona o obchodních korporacích bylo upraveno jen v jednom jediném odstavci v rámci členské schůze.¹⁰⁷ ZOK značně rozšířil právní úpravu shromáždění delegátů, když podle důvodové zprávy přihlédl k ustálené praxi i judikatuře.¹⁰⁸ Zákon o obchodních korporacích pokračuje v koncepci obchodního zákoníku, když žádným způsobem neomezuje působnost shromáždění delegátů.

5.4.1 Podmínky pro zřízení shromáždění delegátů

Podle ustanovení § 669 odst. 1 ZOK mohou stanovy určit, že působnost členské schůze plní zcela nebo zčásti shromáždění delegátů. Stanovy musí určit působnost shromáždění delegátů a zároveň i pravidla pro zařazení všech členů družstva do jednotlivých volebních obvodů delegátů.¹⁰⁹ Pokud by stanovy označily za nejvyšší orgán shromáždění delegátů, ale zároveň nestanovily žádné podmínky pro volbu delegáta, byla by nejvyšším orgánem družstva členská schůze.¹¹⁰ Dané ustanovení již netvoří interpretační problémy, zda může shromáždění delegátů zcela nebo zčásti nahradit členskou schůzi a určuje požadavky na obsah stanov. V případě, že stanovy nevymezí působnost shromáždění delegátů, uplatní se zákonná fikce, podle které shromáždění delegátů vykonává působnost členské schůze v plném rozsahu a členská schůze se nesvolává, přestože by byla uvedena ve stanovách.¹¹¹

Úprava § 669 ZOK nastavila zřetelným způsobem limity pro existenci shromáždění delegátů, když jej ještě doplňuje § 670 odst. 1 ZOK. Shromáždění delegátů je možné zřídit v družstvu, které má 200 a více členů¹¹², přičemž je upravena i situace, kdy dojde k poklesu členů družstva, ať dlouhodobému či krátkodobému. Výtka J. Štrause směřuje k použití slovního spojení „zakazuje se“, kterého má být v zákoně užíváno velmi střídavě, a k vysokému kvóru pro shromáždění delegátů, když by stačilo např. již 80 členů. Zejména

¹⁰⁷ Německý družstevní zákon upravuje shromáždění zástupců pouze v sedmi odstavcích § 43a GenG, kde stanoví podmínky vzniku shromáždění zástupců, vlastnosti zástupce, požadovaný minimální počet zástupců, volby, náhradníka, seznam zástupců a možnost zásahu členské schůze do existence shromáždění zástupců.

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Volební období 2010. Tisk 363/0. Praha: Anag, 2012, s. 71.

¹⁰⁹ Srv. § 671 odst. 3 ZOK.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. června 1996, sp. zn. 2 Odon 25/96/Št. (získáno dne 26. 2. 2015 z databáze Codexis)

¹¹¹ LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2626.

¹¹² Podle § 43a GenG je shromáždění zástupců možné zřídit v družstvu teprve až s více jak 1500 členy.

u bytových družstev by mělo být ponecháno na jejich vlastní vůli s ohledem na problematiku svolání usnášeníschopné členské schůze, při jakém počtu se rozhodnou pro shromáždění delegátů. Ostatně u spolků, jejichž právní režim je upraven občanským zákoníkem, se žádná minimální hranice počtu členů spolku pro shromáždění delegátů nepožaduje.¹¹³ U sociálního družstva je vyloučena možnost zvolit delegáty vzhledem k vyšší míře osobní účasti členů družstva a nemožnosti splnit podmínku počtu členů.¹¹⁴

Dále ani 90 denní lhůta stanovená v § 670 odst. 2 ZOK není dobře zvoleným časovým obdobím podle F. Helešice, a to s ohledem na časté pohyby počtu členů družstva. Proto by se mělo zvážit, zda by nebylo vhodnější změnu soustavy orgánů učinit ke konci kalendářního období.¹¹⁵ Svolání členské schůze není jasně stanoveno, přestože se uvádí, že nejbližší členská schůze uvede stanovy do souladu se zákonem. Na druhou stranu je tento vágní pojem omezen ustanovením § 638 odst. 2 ZOK, kdy bude změna stanov provedena nejpozději v následujícím kalendářním roce.¹¹⁶

5.4.2 Volba delegáta

Problematika související s volebními obvody je svěřena do působnosti představenstva družstva a částečně i stanov, přičemž musí platit, že jeden člen družstva nesmí být zařazen do více volebních obvodů. Při rozdělování do volebních obvodů se projevuje zásada družstevní demokracie a rovnosti členů.

Za každý volební obvod členové příslušného volebního obvodu volí ze svých řad jednoho delegáta, kterým může být jak fyzická, tak právnická osoba.¹¹⁷ Právo volit má i člen družstva, který by měl jinak pozastavené hlasovací práva z důvodu prodlení se splněním vkladové povinnosti. A to proto, že se nejedná o nikterak závažné rozhodování nejvyššího orgánu družstva.¹¹⁸ Při volbě a odvolání má každý člen 1 hlas, ledaže stanovy určí, že má vyšší počet hlasů. Delegát musí souhlasit se zvolením do funkce.¹¹⁹ Organizace voleb

¹¹³ ŠTRAUS, J. Bytová družstva a zákon o obchodních korporacích. *Právní rozhledy*, 2012, č. 12, s. 448-450.

¹¹⁴ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 974.

¹¹⁵ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 246-247.

¹¹⁶ LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2628.

¹¹⁷ Možnost právnické osoby být delegátem byla v Německu zakotvena v zákoně až v roce 2006.

LANG, WEIDMÜLLER. *Genossenschaftsgesetz. Kommentar*. 13. Auflage. Göttingen: Hubert & Co GmbH & Co. KG, 2011, s. 553.

¹¹⁸ LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2631.

¹¹⁹ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 900.

delegátů spadá do výlučné pravomoci představenstva, které nesmí tuto pravomoc převést na jiný orgán družstva.¹²⁰

5.4.3 Právní postavení shromáždění delegátů

Podle § 629 ZOK se mezi orgány družstva také řadí jiné orgány zřízení stanovami. Aby shromáždění delegátů bylo považováno za orgán družstva, musí splňovat znaky, které jsou u orgánů vyžadovány. Shromáždění delegátů tak musí být označeno ve stanovách jako orgán, a to na základě právního předpisu, což je splněno ust. § 669 odst. 1 ZOK. Dále musí mít orgán družstva kontrolní či rozhodovací pravomoc. Shromáždění delegátů může plnit zčásti či zcela působnost členské schůze, což je naplněním znaku o rozhodovací pravomoci. Další podmínkou je, aby členové orgánu byly z řad členů družstva. Splnění této podmínky je uvedeno v ust. § 630 ZOK. Dále základním způsobem pro přijetí do orgánu je volba, což opět vyplývá přímo ze zákona, i když se domnívám, že ve skutečnosti jde o udělení plné moci. A nakonec je shromáždění delegátů kolektivním orgánem s trvalou existencí. Můžu shrnout, že shromáždění delegátů zcela naplňuje znaky orgánu družstva.

V dřívějších právních úpravách, se výslovně stanovilo, že shromáždění delegátů je volený orgánem družstva, ovšem ZOK je v tomto případě nejasný.

Podle § 632 druhé věty ZOK funkční období členů voleného orgánu končí všem jeho členům stejně; to platí i pro delegáty. Výkladem jsem došla k tomu, že delegáti ovšem nejsou členy voleného orgánu, resp. že se shromáždění delegátů nepovažuje za volený orgán. Výše zmíněný paragraf zřejmě přisuzuje shromáždění delegátů jiné postavení než je postavení klasických volených orgánů družstva, a to právě z toho důvodu, že se podle mého názoru u delegáta jedná o zmocnění na základě zvláštní plné moci. Přesto bych o shromáždění delegátů mluvila jako o voleném orgánu družstva vzhledem k výše provedené analýze, ale s přihlédnutím k jeho zvláštnímu postavení.

5.4.4 Právní postavení delegáta

V této podkapitole vycházím také z toho, co jsem již uvedla o právním postavení delegáta podle obchodního zákoníku.

V komentářích k zákonu o obchodních korporacích se ve většině případů zastává názor, že nelze delegáta zavázat, aby hlasoval určitým způsobem, protože se nejedná o zmocněnce.¹²¹

¹²⁰ LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2632-2633.

¹²¹ Např. ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 899.

Přestože ZOK upravuje vznik a zánik funkce delegáta není jasně vysvětlena jeho povaha, která se odráží od povahy shromáždění delegátů.¹²²

Podle § 635 odst. 2 ZOK se může člen nechat na členské schůzi zastoupit, přičemž nikdo nesmí být na jednání členské schůze zmocněncem více než jedné třetiny všech členů družstva. Dané ustanovení je podle mého názoru výchozím bodem pro vytvoření shromáždění delegátů, resp. zmocnění delegátů. U družstev, která mají méně než 200 členů, bude dané ustanovení využíváno namísto ustanovení o shromáždění delegátů u družstev s vyšším počtem členů. Shromáždění delegátů je podle mého názoru jakýmsi kvalifikovaným zastoupením u větších družstev a z důvodu rozsáhlé členské základy muselo být přistoupeno i k vytvoření tohoto orgánu a rozpracování jeho právní úpravy.

Proto jsou delegáti zástupci členů volebních obvodů na základě zvláštní zákonné plné moci, přestože se v zákoně mluví o jejich volbě. Ostatně i u malých družstev, která využijí zastoupení podle § 635 odst. 2 ZOK, bude docházet k volbě zástupců pro větší počet členů.

Dalším podpůrným argumentem, že se jedná o zmocněnce, nikoli funkcionáře je, že přestože delegát musí vykonávat svou funkci osobně, může se nechat v některých případech zastoupit náhradníkem podle § 700 ZOK. Možnost zastoupení je u funkcionářů zcela vyloučena až na ustanovení § 159 odst. 2 OZ.

Ostatně ust. § 159 OZ by na delegáty nemělo být aplikováno vzhledem k výkladu ust. § 632 ZOK uvedeného výše. Na druhou stranu ale podle ust. § 152 odst. 2 OZ je členem voleného orgánu fyzická osoba, která je členem orgánu právnické osoby a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána. Delegát by měl být členem voleného orgánu a shromáždění delegátů by mělo být voleným orgánem, protože podle ustanovení zákona o obchodních korporacích jsou delegáti voleni. Ovšem tuto striktní koncepci odmítám, vzhledem k tomu, že delegáty považuji za zmocněnce.

Aplikace § 159 a násl. OZ na jednání delegátů bych aplikovala analogicky v případech, kdy se na shromáždění delegátů objeví nové skutečnosti, které by mohly ovlivnit pokyny členů volebního obvodu a delegát bude muset hlasovat v souladu se zájmy těchto členů s nezbytnou loajalitou a potřebnými znalostmi a pečlivostí.

Delegát podle § 677 odst. 3 ZOK si musí vyžádat pokyny členů volebního obvodu a jednat podle nich. Z daného ustanovení vyplývá, že se jedná o imperativní mandát. Navíc

¹²² Být zástupcem shromáždění podle německého družstevního zákona znamená vykonávat čestnou funkci s všeobecným mandátem všech členů družstva a nebýt vázán pokyny jednotlivců. Daná charakteristika vyplývá z všeobecných voleb, ze kterých zástupci vzejdou a ze skutečnosti, že shromáždění zástupců nahrazuje členskou schůzi družstva. LANG, WEIDMÜLLER. *Genossenschaftsgesetz. Kommentar*. 13. Auflage. Göttingen: Hubert & Co GmbH & Co. KG, 2011, s. 551.

nejen v odst. 4 daného ustanovení je umožněna kontrola delegáta skrze informační povinnost, ale také v ustanovení o zveřejnění konání shromáždění delegátů podle § 688 ZOK nebo v ustanovení o doplnění programu podle § 690 ZOK. Na rozdíl od členské schůze, která podle § 643 odst. 2 ZOK může projednat za účasti a se souhlasem všech členů družstva záležitosti, které nebyly zařazeny do navrhovaného programu členské schůze. Tento postup je ale u shromáždění delegátů vyloučen, právě kontrolou delegátů ze strany členů družstva a ze samotné podstaty shromáždění delegátů.

To, že delegát není klasickým funkcionářem, potvrzuje skutečnost, že shromáždění delegátů může rozhodovat i v případě, kdy v jednom nebo více volebních obvodech není ke dni shromáždění delegátů zvolen delegát podle § 691 odst. 2 ZOK. A to z toho důvodu, že existence delegáta je odpovědností každého volebního obvodu. Na rozdíl u představenstva, kde podle § 713 ZOK musí členská schůze zvolit nového člena představenstva při zániku jeho funkce či podle § 724 ZOK, kdy musí členská schůze zvolit člena kontrolní komise.

Podle mého názoru je sice shromáždění delegátů voleným orgánem družstva, který má ovšem své specifické a rozdílné vlastnosti od ostatních volených orgánů. Delegáti jsou sice voleni do své funkce, ale nejedná se podle mého názoru o funkcionáře, a to právě s přihlédnutím k jejich úzkému vztahu k členům volebních obvodů a zmocnění na základě plné moci a výkonu imperativního mandátu.

5.4.5 Funkční období delegáta a zánik funkce delegáta

Stanovy by měly určit funkční období delegáta, které ovšem nesmí být delší než 5 let. Pokud stanovy neurčí délku v souladu se zákonem, je funkční období delegáta pětileté s tím, že toto období skončí všem členům stejně. Podle L. Lochmanové by bylo vhodné, aby funkční období začínalo všem členům ve stejnou dobu a měli možnost ho mít stejně dlouhé.¹²³ Domnívám se, že by se nejednalo o vhodné řešení, právě z důvodu následné nečinnosti shromáždění delegátů. Existence alespoň několika delegátů by v souvislosti s § 691 ZOK zajistila funkčnost tohoto orgánu.

Funkce delegáta zaniká posledním dnem funkčního období nebo volbou delegáta podle ustanovení § 674 odst. 3 ZOK. Pokud nedojde k okamžité volbě nového delegáta nebo neexistuje náhradník delegáta, skončí delegát ve své funkci posledním dnem funkčního období. To ovšem může způsobit, že se volební obvod na určitou dobu vyskytne bez svého zástupce na shromáždění delegátů. Proto bych navrhovala úpravu umožňující dodatečný výkon funkce končícím delegátem na určitou dobu, než dojde k volbě nového delegáta, popř.

¹²³BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 2436-2439.

aby před koncem funkčního období delegáta proběhla volba nového delegáta, který bude moci svou funkci vykonávat až po skončení funkčního období původního delegáta. Výše zmíněné řešení mě nadále vede k tomu, že není jasně stanoveno, kdy začíná delegátovi funkční období, jestli je tomu tak samotnou volbou či jiným okamžikem. Na druhou stranu ale je na samotném volebním obvodě, zda zvolí delegáta či zůstanou bez možnosti spolupodílet se na přijímání rozhodnutí shromážděním delegátů.

Funkce delegáta dále zaniká zánikem volebního obvodu, ve kterém byl zvolen, odvoláním nebo odstoupením delegáta písemným prohlášením, pro které nejsou zákonem stanoveny žádné náležitosti. Při připuštění aplikace § 159 odst. 1 OZ na výkon funkce delegáta, není možné, aby delegát odstoupil v nevhodné době, např. před bezprostředním konáním shromáždění delegátů.¹²⁴ Platí ovšem dané pravidlo i pro odvolání volebním obvodem? Domnívám se, že takové pravidlo se u členů družstva neuplatní, vzhledem k tomu, že je jen v jejich zájmu, aby měly svého delegáta, a nemůžou být žádným jiným volebním obvodem pro neexistenci delegáta sankcionováni. Na funkci delegáta nemá vliv změna počtu členů volebního obvodu, vzhledem k tomu, že na tyto změny může reagovat představenstvo ve smyslu § 671 odst. 1 a 3 ZOK.

5.4.6 Práva a povinnosti delegáta

Další oblastí, která je v zákoně o obchodních korporacích upravena, jsou práva a povinnosti delegáta. Delegát vykonává svou funkci osobně a jedná v zájmu členů volebního obvodu. Delegát se prý může nechat zastoupit ve smyslu § 159 odst. 2 OZ.¹²⁵ Ovšem tuto možnost bych vyloučila, když u delegáta existuje speciální právní úprava o náhradníkovi.

S výkonem funkce delegáta také souvisí informační povinnost. Delegát informuje členy o svolání shromáždění delegátů, jeho programu a vyžádá si jejich pokyny a jedná v souladu s většinovým názorem. Ustanovení § 677 odst. 3 ZOK tak podporuje moje tvrzení o imperativním mandátu delegáta.¹²⁶ Delegát dále informuje členy o průběhu a přijatých usnesení shromáždění delegátů, aby členové volebního obvodu mohli vyhodnotit, zda postupoval v souladu s jejich pokyny či jejich zájmy, pro případné posouzení odvolání. Jednou z nejdůležitějších povinností delegáta je ovšem jeho povinnost zúčastnit se shromáždění delegátů. Při opomenutí této povinnosti by mohlo dojít k odvolání delegáta,

¹²⁴ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 900.

¹²⁵ LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2635.

¹²⁶ Tamtéž s. 2636.

o kterém nehlasuje příslušný delegát, jelikož je pozastaven výkon jeho hlasovacího práva ve smyslu § 660 písm. c) ZOK nebo k náhradě škody, ke které by byl delegát zavázán.¹²⁷

K těmto přísným důsledkům dochází z důvodu, že členové družstva nemají možnost účastnit se shromáždění delegátů. Obecně současná účast člena družstva a jeho zástupce není připuštěna, protože by se vytratil smysl institutu zastoupení. Kromě případů, kdy dochází k rozhodování o oprávněných zájmech člena např. při rozhodování o jeho námitkách proti rozhodnutí o jeho vyloučení, kdy má možnost se i vyjádřit.¹²⁸ Shromáždění delegátů se mohou zúčastnit členové představenstva, kontrolní komise, likvidátor a osoby, o nichž tak stanoví jiný právní předpis či stanovy, např. advokát, notář. Těmto osobám může být na žádost uděleno slovo před zahájením hlasování.

Družstvo vede seznam delegátů pro informovanost ostatních členů družstva, delegátů či 3. osob s právním zájmem. Při vedení a umožnění nahlížení do seznamu delegátů se dbá na ochranu soukromí a osobních údajů delegáta.

Zákon ale nestanoví, kdo vede seznam delegátů. Zřejmě se bude jednat v první řadě o představenstvo, které může tuto činnost převést na jiný orgán družstva. To samé se týká i umožnění nahlédnout do seznamu.¹²⁹

5.4.7 Svolaání shromáždění delegátů

Ust. § 685 až § 687 ZOK upravují svolání shromáždění delegátů představenstvem na žádost kontrolní komise či samotných delegátů a další postup pokud představenstvo bude nečinné či nebude takto svolané shromáždění delegátů usnášeníschopné, kdy se připouští možnost vzít žádost o svolání shromáždění delegátů zpět. Představenstvo nebude mít povinnost svolat shromáždění delegátů, pokud nebude patřit do jeho působnosti záležitost, která se má projednat.¹³⁰ I u shromáždění delegátů může nastat situaci, kdy nebude svolané shromáždění delegátů usnášeníschopné a bude nutné svolat náhradní shromáždění delegátů, které je usnášeníschopné za přítomnosti alespoň 10 % všech zvolených delegátů, nejméně však pět. Nově je zde upravena spodní hranice pro přítomnost delegátů, aby nemohl rozhodovat jediný delegát. Náhradní shromáždění delegátů musí mít stejný program a být svoláno stejným způsobem jako původní a samostatnou pozvánkou.

¹²⁷ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 904-905.

¹²⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

¹²⁹ BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 2447.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 5246/2009 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

Ke svolání shromáždění delegátů dochází pozvánkou, která má zákonem předepsané minimální náležitosti. Při nesplnění zákonem stanovených požadavků lze vyslovit neplatnost usnesení shromáždění delegátů z důvodu rozporu se zákonem. Ke svolání delegátů musí dojít takovým způsobem, aby bylo delegátovi umožněno se shromáždění účastnit, tedy aby proběhlo ve vhodnou dobu a na vhodném místě, čímž by byla dodržena zásady ochrany menšiny a zásada ochrany před svévolným či nekorektním jednáním.¹³¹ Na rozdíl od členské schůze musí být pozvánka doručena pouze zasláním poštou a uveřejnění na informační desce nemá stejné účinky jako u členské schůze. Pozvánka je právním jednáním družstva, které musí být písemné a podepsané.¹³²

S odesláním pozvánky souvisí doplnění programu shromáždění delegátů, které je možné na základě doručené žádosti orgánu nebo oprávněných delegátů ještě před odesláním pozvánky. Pokud by došlo k odeslání pozvánky, pouze informuje představenstvo shromáždění delegátů o příchozí žádosti, která je žádostí o svolání shromáždění delegátů.¹³³ Nelze ani použít ustanovení § 643 odst. 2 ZOK.¹³⁴ K doplnění programu nemůže dojít po odeslání pozvánky, jelikož členové družstva musí být dopředu informováni o programu shromáždění delegátů a seznámeni s příslušnými podklady podle § 689 odst. 3 ZOK a v souvislosti s tím udělit delegátovi pokyny podle § 677 odst. 3 ZOK.

Při posuzování usnášeníschopnosti shromáždění delegátů je nutné pracovat s několika paragrafy najednou, což působí komplikovaně. Počínaje ust. § 684, resp. § 650, § 660 ZOK a následuje ust. § 692 až 694 ZOK. Všechny vyjmenovaná ustanovení umožňují naplnění principu družstevní demokracie a vylučují možnost, aby delegáti s většinou hlasů, ale zastupující menšinu, přijímali usnesení.¹³⁵ Podle mého názoru je možné, aby si družstvo kvóra upravila zpřísnujícími pravidly.

Velice důležitým je § 691 ZOK, který částečně řeší problematiku zániku funkce delegáta před konáním shromáždění delegátů a nečinnost členů volebního obvodu ohledně zvolení nového delegáta, tedy situace, které jsem nastínila výše. Nedojde tak k ohrožení fungování shromáždění delegátů. Při posuzování usnášeníschopnosti shromáždění a při

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 4796/2010 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

¹³² ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 908-910.

¹³³ HEJDA, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2013, s. 706.

¹³⁴ BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 2465.

¹³⁵ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 912.

stanovení počtu potřebných hlasů k přijetí usnesení se totiž počítají pouze hlasy delegátů, jejichž výkon funkce ke dni konání shromáždění delegátů trvá. Přičemž na schopnost shromáždění delegátů se usnášet nemá vliv to, že by ke dni konání shromáždění delegátů nebyl v některém nebo ve více volebních obvodech zvolen delegát. Shromáždění delegátů bude usnášeníschopné, přestože nebude některý z delegátů zvolen a jeho hlasy tak nebudou započítány do kvóra pro usnášeníschopnost. Toto pravidlo má i svou výjimku. Pokud o neexistenci delegáta vědělo představenstvo, což by museli prokázat členové příslušného volebního obvodu, započítávaly by se i hlasy tohoto delegáta do usnášeníschopnosti. Navíc představenstvo neodpovídá za to, že žádný delegát není zvolen ani taková skutečnost nemůže způsobit podle ust. § 703 písm. b) ZOK neplatnost usnesení shromáždění delegátů.¹³⁶ Ovšem to neplatí v případech, kdy představenstvo poruší svou povinnost zajistit řádnou volbu delegáta.¹³⁷

Pro usnášeníschopnost a přijetí usnesení se počet hlasů delegáta odráží od počtu hlasů členů volebního obvodu, v němž byl zvolen, a to těch, kteří jsou členy volebního obvodu k sedmému dni předcházejícímu den, na který bylo svoláno shromáždění delegátů. Dané omezení reflektuje časté změny členské základny u bytových družstev. I v případě počítání hlasů samotného delegáta se použijí omezení § 650 odst. 2 a § 660 ZOK.¹³⁸

Pro přijetí usnesení je zapotřebí prosté většiny hlasů delegátů, pokud zákon nebo stanovy nevyžadují vyšší počet. U § 694 ZOK řešícího přijímání usnesení v záležitostech uvedených v §650 odst. 2 ZOK je důležité poukázat na to, že se nevychází z počtu hlasů, ale z počtu samotných členů volebních obvodů.

O uskutečněném jednání musí svolatel učinit zápis ve smyslu § 634 a § 659 ZOK a každý člen si jej může vyžádat, třeba i za poplatek, pokud tak stanoví stanovy. Dále zákon stanoví, jakým způsobem musí být výsledky jednání zveřejněny.

5.4.8 Náhradník delegáta

Zcela novým fakultativním institutem je institut náhradníka delegáta, který má stejná práva a povinnosti jako samotný delegát. Přípuštěna je existence pouze jednoho náhradníka na jednoho delegáta. Úkolem náhradníka je účastnit se shromáždění delegátů a hlasovat na něm, když se jej nebude moci zúčastnit delegát, o čemž musí být náhradník předem informován

¹³⁶ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 911.

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 531/2004 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

¹³⁸ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 905.

delegátem, popř. jiným způsobem pokud tak stanoví stanovy. Náhradníkovi by měla být poskytnuta lhůta pro odmítnutí účasti na shromáždění delegátů, pokud se o něm dozví pozdě z důvodů na straně delegáta.¹³⁹ Tím by došlo k částečné ochraně náhradníka před libovůlí delegáta, vzhledem k tomu, že je i náhradník odpovědný za svou účast a hlasování na shromáždění delegátů. V případě že by se o neúčasti náhradník dozvěděl bezprostředně před konáním shromáždění delegátů, kterého by se nemohl také zúčastnit, právě z důvodu pozdního ohlášení nepřítomnosti delegáta, neměl by být tímto postihován volebním obvodem on, ale delegát. Měla by se stanovit podrobnější pravidla pro oznámení neúčasti delegáta na shromáždění delegátů, aniž by tím docházelo ze strany delegáta k přenosu odpovědnosti na náhradníka. Podle § 682 odst. 2 ZOK se může náhradník zúčastnit shromáždění delegátů i tehdy, pokud je přítomen delegát, ale za předpokladu, že nebude náhradník vykonávat své hlasovací právo.¹⁴⁰ Nelze ovšem namísto delegáta pozvat na shromáždění delegátů rovnou náhradníka, aniž by nebyla dána možnost delegátovi.¹⁴¹ Náhradník se stává delegátem dnem zániku funkce delegáta na zbytek funkčního období, na které byl delegát zvolen. Pro náhradníka platí obdobně ustanovení o delegátech.

Zřejmě tím, že se jedná o zcela nový institut v zákoně o obchodních korporacích, došlo k některým nepřesnostem v této právní úpravě. Problematický výklad způsobuje vztahování ustanovení o delegátech v plném rozsahu na náhradníky. Dále je zde rozpor mezi § 682 odst. 1 ZOK, podle kterého má náhradník delegáta povinnost účastnit se shromáždění delegátů při zastupování nepřítomného delegáta a § 700 ZOK, podle kterého se delegát jen může zúčastnit shromáždění delegátů, aniž by zde byla vyjádřena jeho povinnost. Na což také upozorňuje L. Lochmanová.¹⁴² Ani u náhradníka se podle odborníků nejedná o vázaný mandát, ale je povinen jednat v souladu s ust. § 2432 OZ a § 51 ZOK poctivě a pečlivě podle svých schopností.¹⁴³

Podrobnější a výstižnější úpravu by měly obsahovat stanovy, které by měly zamezit nejasnostem ohledně vzniku a zániku funkce náhradníka, jelikož tyto ustanovení mi v zákoně zásadně chybí.

¹³⁹ BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 2480.

¹⁴⁰ HEJDA, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2013, s. 701.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 29 Cdo 2804/2007 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

¹⁴² Viz BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, s. 2479.

¹⁴³ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 916.

5.4.9 Neplatnost usnesení shromáždění delegátů

I u shromáždění delegátů je možné se dovolat neplatnosti jeho usnesení, a to podle § 702 a § 703 ZOK. Jedná se o nesporné, návrhové řízení vedené u krajského soudu, u kterého je zapsáno družstvo v obchodním rejstříku, kdy soud rozhoduje usnesením. Nově je vypuštěna povinnost člena družstva vznášet námitky skrz svého delegáta a je nově stanovena tří měsíční prekluzivní lhůta. Usnesení nabude platnosti a účinnosti ve smyslu § 45 odst. 4 ZOK, pokud nedošlo k posunutí účinnosti.¹⁴⁴ Za účinnosti ObZ se vedly diskuze o povaze usnesení, zda je právním úkonem¹⁴⁵ či jinou právní skutečností. Zákon o obchodních korporacích v ustanoveních § 44 – 75 zcela tyto diskuze vyloučil a usnesení přiznal povahu právního jednání družstva ve smyslu § 545 OZ s výjimkou některých následků.¹⁴⁶

Vyslovit neplatnost usnesení shromáždění delegátů je ochranou pro samotné členy družstva, kteří by se chtěli bránit rozhodnutí přijatého delegáty zastupující členy s vyšším počtem hlasů. Jedná se o výjimku ze zásady družstevní autonomie, kdy do organizace družstva zasahuje 3. strana.

V rámci ustanovení o neplatnosti usnesení shromáždění delegátů se poprvé odkazuje na ustanovení o spolecích uvedené v občanském zákoníku, kdy lze neplatnost namítnout pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami, či dobrými mravy. Soud posuzuje aktivní věcnou legitimaci při podání návrhu, ale i v průběhu řízení, takže se může stát, že v mezidobí dojde k zániku členství navrhovatele v družstvu a bude zde dán důvod pro zamítnutí žaloby. Ale pokud nečlen prokáže, že usnesení má na něho dopad i po zániku členství, může si udržet svou aktivní věcnou legitimaci.¹⁴⁷ Soud dále přihlíží k ustanovení § 260 OZ, kdy nevysloví neplatnost usnesení, pokud nemělo žádné závažné právní následky a je to v zájmu družstva hodného právní ochrany. Přesto má i v tomto případě člen družstva právo na přiměřené zadostiučinění ve smyslu § 261 OZ.

Zákon umožňuje po uplynutí zákonné lhůty pro podání návrhu, vyslovení neplatnosti podle jiných právních předpisů, např. v případě řízení ve věcech obchodního rejstříku.¹⁴⁸

¹⁴⁴ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 918-921.

¹⁴⁵ Podrobněji Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2008, sp. zn. 29 cdo 3646/2008 (získáno dne 26. 2. 2015 z databáze Codexis).

¹⁴⁶ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 918-921.

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 29 odo 1465/2006 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2008, sp. zn. 29 Odo 1332/2006 (získáno dne 26. 2. 2015 z <http://www.nsoud.cz/>).

5.4.10 Aplikace jiných ustanovení zákona o obchodních korporacích

Posledním ustanovením věnujícím se shromáždění delegátu je § 704 ZOK, který vyjmenovává obecná ustanovení o obchodních korporacích a ustanovení o členské schůzi, která se obdobně použijí i na shromáždění delegátů. Dané ustanovení hodnotím spíše jako nepovedené nebo dokonce nadbytečné. Na shromáždění delegátů lze vztáhnou i jiná ustanovení, než která jsou zde uvedena, např. § 631 až 634 ZOK, na která je odkazováno v případě volby a odvolání delegáta.

6. Evropské družstvo

Již od roku 1980 se ES, nyní EU soustředí na družstevnictví, a to tak že byla schválena:

- 1. rezoluce o družstvech ES dne 13. dubna 1983,
- 2. rezoluce o přínosu družstev regionálnímu rozvoji dne 9. července 1987,
- 3. rezoluce o roli žen v družstevnictví a o místních iniciativách k rozvoji zaměstnanosti dne 26. května 1989,
- 4. rezoluce o přínosu družstev regionálnímu rozvoji dne 11. února 1994,
- 5. Rezoluce o roli družstev v zaměstnanosti žen dne 18. září 1998.

Jedním z prvních kroků, který vedl k přijetí nařízení Rady o statutu SCE a směrnice Rady 2003/72/ES, bylo zveřejnění návrhu stanov Evropského družstva dne 17. 5. 1990, které vedlo k rozsáhlým diskuzím pozměňující jejich podobu.¹⁴⁹

Nařízení o statutu SCE nepředstavuje unifikaci jednotlivých národních právních úprav družstev, nýbrž je evropskou právní úpravou zakotvující zcela nový druh družstva, a to evropského. S vytvořením evropského družstva vyvstane otázka, kterou právní úpravu vlastně použít na konkrétní evropské družstvo. Hierarchie aplikace právních předpisů je taková, že se nejprve použije již zmiňované nařízení Rady o statutu SCE, jako sekundární komunitární právní předpis, který je přímo aplikovatelný. Posléze se aplikují právní předpisy evropského státu, v němž má evropské družstvo sídlo, včetně tzv. transpozičního zákona. I pro evropské družstvo jsou ovšem směrodatné jeho stanovy.¹⁵⁰

„Družstva jsou především seskupení fyzických nebo právnických osob se zvláštními zásadami činnosti, které se odlišují od zásad činnosti jiných hospodářských subjektů. Mezi tyto zásady patří demokratická struktura a kontrola a spravedlivé rozdělování čistého zisku za účetní období.

Mezi tyto zvláštní zásady patří zejména přednostní postavení jednotlivce, jež se odráží ve zvláštních předpisech pro členství, vystoupení a vyloučení z družstva, kde platí pravidlo „jeden člověk – jeden hlas“, přičemž hlasovací právo je vázáno na jednotlivce a vyplývá z něj, že členové nemohou vykonávat žádná práva nad jměním družstva.“¹⁵¹ Právě těmito slovy je definováno evropské družstvo ve svém základním právním předpise, kde je především zdůrazněn rozdíl od obchodních společností. Domnívám se, že český ekvivalent pro SCE je zavádějícím ve vztahu k pojetí obchodních společností a zastihuje podstatu

¹⁴⁹ HELEŠIC, F. *Stanovy evropského družstva (evropské družstevní společnosti)*. Praha: VIP Books, 2007, s. 16.

¹⁵⁰ ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 489.

¹⁵¹ Bod 7 a bod 8 nařízení Rady ES č. 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003 o stanovách Evropské družstevní společnosti (SCE). Úř. věst. L 207/1, 18. července 2003, s. 281.

družstev. Naopak vhodným překladem se mi zdá být německý název: Europäische Genossenschaft, jehož český překlad je obecně používán. Na rozpor mezi označením SCE a družstva poukazuje samotný překlad nařízení Rady o statutu SCE, kdy pro označení se používá Evropská družstevní společnost a v textu, konkrétně v bodě 7 je použit výraz družstvo.

Právě i postoj Evropské unie k povaze družstva je odlišný od toho českého, když družstva v kontextu evropského práva představuje sdružení osob nikoli kapitálu s odlišnými znaky od obchodních společností, což je také jednou z příčin vzniku kolizí mezi evropskými právními předpisy a těmi českými.¹⁵²

¹⁵² HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 95.

7. Orgány evropského družstva

Mezi orgány evropského družstva patří valná hromada jako nejvyšší orgán družstva, který mohou tvořit všichni členové družstva nebo shromáždění zástupců členů volených na schůzích úseku nebo oddělení členy evropského družstva, což představuje naše shromáždění delegátů. I na jednání valné hromady evropského družstva je možné zastoupení zmocněncem či hlasování na dálku.

Nařízení Rady o statutu SCE zakotvuje možnost volby mezi dualistickým a monistickým systémem. Při volbě dualistické struktury evropské družstvo vedle obligatorní valné hromady vytvoří řídicí orgán, který je statutárním orgánem, jehož členové jsou jmenováni dozorčím orgánem nebo valnou hromadou, a dozorčí orgán, který vykonává dohled nad řídicím orgánem a který je volen valnou hromadou. Zvláštnost, která se zde projevuje, je jmenování a odvolávání členů statutárního orgánu primárně dozorčím orgánem, pokud by členský stát, na jehož území má evropské družstvo sídlo, nevyžadoval jmenování valnou hromadou.

Monistický systém v sobě zahrnuje pouze tvorbu správního orgánů, který je volen valnou hromadou a který řídí evropské družstvo a je zároveň jeho statutárním orgánem.¹⁵³ U monistické struktury však není výslovně stanoveno, který orgán bude vykonávat dozorčí činnost.

Správní orgán je v zákoně č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti označován jako správní rada, která jmenuje a odvolává generálního ředitele při výběru monistické struktury. Generální ředitel je statutárním orgánem a vykonává i obchodní vedení, a to přestože nemusí být členem evropského družstva, když postačí existence jeho pracovněprávního vztahu. Nejenže zákon používá jiné označení než nařízení Rady o statutu SCE (kde se používá pojem výkonný ředitel)¹⁵⁴, ale také zesiluje postavení jednotlivce nad postavení kolektivního orgánu, a to správní rady.¹⁵⁵

Vzhledem k tomu že evropské družstvo nabízí možnost volby monistického a dualistického systému, byla by úprava orgánů pro tzv. malá družstva nadbytečnou, a proto ji nařízení nezmiňuje.

Stejně jako „české družstvo“ může i evropské vytvořit pozice předsedy řídicího a správního orgánu, ředitele a pomocné či poradní útvary.¹⁵⁶

¹⁵³ HELEŠIC, F. *Stanovy evropského družstva (evropské družstevní společnosti)*. Praha: VIP Books, 2007, s. 43-54.

¹⁵⁴ Pojem generální ředitel je uváděn ve směrnici o účasti zaměstnanců v souvislosti s tzv. sborem ředitelů.

¹⁵⁵ HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 230-233.

¹⁵⁶ Tamtéž s. 295-299.

8. Schůze úseku nebo oddělení evropského družstva

Podle čl. 63 nařízení rady o statutu SCE mohou stanovy upravit schůzi úseku nebo oddělení, u evropského družstva, které provozuje různé činnosti nebo činnosti ve více než jedné územní jednotce nebo má více poboček nebo více než 500 členů, pokud to dovolují právní předpisy příslušného členského státu. Stanovy dále určí, podobně jako stanovy tuzemského družstva, rozdělení SCE na úseky nebo oddělení a počet jejich zástupců.

Zvolení zástupci (na dobu nejvýše 4 let) tvoří valnou hromadu SCE a zastupují na ni svůj úsek či oddělení, vůči kterému mají stejně jako delegáti informační povinnost. Články týkající se valné hromady jsou aplikovatelné i na schůzi úseku nebo oddělení.

Zjednodušeně řečeno jsou oborové nebo úsekové schůze, které volí delegáty, dílčími schůzemi valné hromady. Úsekové a oborové schůze tak nenahrazují valnou hromadu. Následně až sbor zvolených delegátů tvoří plenární valnou hromadu.¹⁵⁷

Nařízení Rady o statutu SCE stanoví benevolentnější podmínky pro zřízení schůzí úseku nebo oddělení, když nevyžaduje pouze naplnění podmínky týkající se počtu členů příslušného družstva. Ale umožňuje tento institut i u družstev vzhledem k jejich činnosti či územní roztržitosti, resp. budou všechna evropská družstva splňovat alespoň podmínku provozování činnosti na více než jednom území z principu zřízení družstva.

Další podmínkou je, aby takové zřízení umožňoval členský stát, kde je dané evropské družstvo činné. Podle výše zmíněného splňuje Česká republika dané ustanovení.

V nařízení Rady o statutu SCE je valná hromada složená ze zástupců méně rozpracována než naše právní úprava shromáždění delegátů. Kromě jediné informační povinnosti nemají zástupci žádanou jinou povinnost, resp. ani práva.

¹⁵⁷ HELEŠIC. F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 289.

9. Závěr

Psaním této diplomové práce, jejímž hlavním cílem bylo zhodnocení právní úpravy shromáždění delegátů družstva v zákoně o obchodních korporacích, jsem dospěla k následujícím závěrům.

9.1 Vedlejší cíl diplomové práce

Zpracováním první části diplomové práce zaměřené na vývoj družstva jsem poukázala na skutečnost, že družstva měla svou právní úpravu již od počátku své existence v samostatném zákoně, jelikož jejich povaha neumožňovala zařazení do zákona upravujícího obchodní společnosti. Hlavním rozlišovacím znakem byla právě vzájemná svépomoc mezi družstevníky.

Zařazením družstva mezi obchodní korporace vedle obchodních společností a neumožněním tak samostatného vývoje, dochází podle mého názoru k „násilnému“ sblížení právních úprav těchto právnických osob.

V této diplomové práci jsem zaujala po provedeném zkoumání stanovisko, že by družstva měla být upravena ve zvláštním zákoně nanejvýš společně se spolky, u kterých vnímám mnohem bližší napojení na družstva než u obchodních společností. Tomu nakonec nasvědčuje např. i ustanovení občanského zákoníku umožňující zřízení shromáždění delegátů spolku. Ostatně družstva se od svého počátku řídila právní úpravou pro spolky a nikoli pro obchodní společnosti.

Pokud ale nedojde k vyčlenění družstev ze zákona o obchodních korporacích, doporučila bych zpřesnění označení právnických osob, a to na obchodní korporace a družstevní korporace.

9.2 Hlavní cíl diplomové práce

Zákon o obchodních korporacích se podle mého názoru snaží ve svých ustanoveních o shromáždění delegátů družstva vyhovět dosavadním požadavkům praxe, resp. doladit nedostatky, na které bylo praxí poukázáno a následně řešeno judikaturou.

Tento postup hodnotím velmi kladně. Ale přesto jsem u některých ustanovení poukázala na nedostatky, které jsem převážně spatřovala u ustanovení, která pouze obecně stanovují vznik či zánik funkce delegáta či náhradníka, ale bez bližšího určení časového okamžiku. A proto bych navrhla de lege ferenda podrobnější úpravu u těchto ustanovení a dále také zkonkretizovat odpovědnost delegáta při neoznámení své neúčasti na shromáždění delegátů náhradníkovi a umožnění tak obrany náhradníka. Naopak velkou předností je

ustanovení § 691 ZOK o usnášeníschopnosti shromáždění delegátů při zániku funkce některých delegátů.

9.3 Právní postavení shromáždění delegátů družstva

Podle znaků, které musí orgán družstva naplňovat, je shromáždění delegátů voleným orgánem. A to proto, že je označen ve stanovách jako orgán na základě právního předpisu, má rozhodovací pravomoc, jeho členy mohou být pouze členové družstva, členové jsou do orgánu voleni a jedná se o kolektivní orgán s trvalou existencí. Tedy shromáždění delegátů zcela naplňuje znaky orgánu družstva, což také vyplývá z ustanovení zákona o obchodních korporacích. Ovšem nejedná se o typický volený orgán družstva s ohledem na povahu delegátů.

9.4 Právní postavení delegáta

U postavení delegáta zákon o obchodních korporacích není natolik jednoznačný, abychom mohli dospět k jasnému závěru. Proto bych se přiklonila k možnému názoru, že delegát se stane členem shromáždění delegátů na základě zvláštní zákonné plné moci k zastupování, přestože se jedná o volbu do voleného orgánu. Delegát je zmocněn členy družstva k jejich zastupování na shromáždění delegátů, aby jednal v souladu s jejich zájmy a vykonával zprostředkovaně jejich práva, přičemž je vázán jejich pokyny, jak vyplývá z ustanovení § 677 odst. 3 ZOK. A jedná se fakticky o tzv. imperativní mandát, který je převážnou odbornou veřejností odmítán, jelikož ta setrvává na názoru, že delegát je pouze funkcionářem.

Zákon o obchodních korporacích několika desítkami paragrafů zasahuje zásadním způsobem do existence shromáždění delegátů. Vzhledem k tomu, že ustanovení o shromáždění delegátů mají velký dopad převážně na bytová družstva, budou to právě ona, která budou nejvíce hodnotit právní úpravu shromáždění delegátů.

10. Seznam použitých zdrojů

Monografie

BĚLOHLÁVEK, J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. 2733 s.

DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. IV. díl*. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002. 4079 s.

DVOŘÁK, L. F. *Družstevní zákony československé*. Praha: Kampelíkova knihovna, 1924. 495 s.

DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 414 s.

ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 503 s.

HAVEL, B. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Nakladatelství Sagit, 2012. 278 s.

HEJDA, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2013. 782 s.

HELEŠIC, F. *Družstevní právo v kostce*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 230 s.

HELEŠIC, F. *Obecné otázky evropského a českého družstevního práva*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2005. 111 s.

HELEŠIC, F. *První slovník českého družstevního práva*. Praha: PROSPEKTRUM, 2002, 263 s.

HELEŠIC, F. *Příručka pro družstevníky*. Praha: Nakladatelství ŠEL, 2003. 151 s.

HELEŠIC, F. *Stanovy evropského družstva (evropské družstevní společnosti)*. Praha: VIP Books, 2007. 196 s.

HELEŠIC, F. *Základy teorie evropského a českého družstevního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009. 395 s.

- HELEŠIC, F. *Evropské a české družstevní právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 510 s.
- KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde Praha, 2008. 727 s.
- LANG, WEIDMÜLLER. *Genossenschaftsgesetz. Kommentar*. 13. Auflage. Göttingen: Hubert & Co GmbH & Co. KG, 2011. 1167 s.
- LASÁK, J. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 2814 s.
- PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*. Praha: ASPI, a.s., 2006. 545 s.
- POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstvo*. Brno: Masarykova univerzita – právnická fakulta, 1992. 545 s.
- PROCHÁZKA, V. Hlavní redaktor akademik. *Příruční slovník naučný. I. Díl*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. s. 529.
- RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. I. – II. sešit*. 3 vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903. 200 s.
- RANDA, A. *Soukromé obchodní právo rakouské. III. sešit*. 3 vydání. Praha: J. OTTO knihkupec, 1903. 200 s.
- ROUČEK, F. *Československé právo obchodní. II. část zvláštní*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1939. 870 s.
- ŘÍMALOVÁ, O., HOLEJŠOVSKÝ, J. *Družstva*. Vydání druhé. Praha: C. H. Beck, 2004. 494 s.
- ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.
- ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s.

Články a sborníky

DVOŘÁK, T. O členské schůzi družstva. *Právní rozhledy*, 2006, č. 19, s. 706 -713.

LORENZ, R. *Chlumecky, Johann Freiherr von*. [www. deutsche-biographie.de](http://www.deutsche-biographie.de) [cit. 3. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.deutsche-biographie.de/pnd116505907.html>>.

PELIKÁNOVÁ, I. Právní úprava ekonomických vztahů v období 1948-1989, její povaha a důsledky. In Malý, Karel, Soukup, Ladislav (ed.) *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 428-456.

ŠTRAUS, J. Bytová družstva a zákon o obchodních korporacích. *Právní rozhledy*, 2012, č. 12, s. 448-450.

Právní předpisy

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., všeobecný zákoník občanský, ve znění císařského nařízení č. 69/1919 Ř. z., účinného ke dni 31. 12. 1965 Sb.

Císařský patent č. 253/1852 ř. z., tzv. starý spolkový zákon, ve znění účinném ke dni 24. 11. 1867

Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný zákoník obchodní, ve znění účinném ke dni 31. 12. 1950

Zákon č. 70/1873 ř. z., o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství, ve znění zákona č. 183/1928 Sb., účinném ke dni 1. 1. 1945

Zákon č. 133/1903 ř. z., o revisi výdělkových a hospodářských společenstev a jiných spolků, ve znění zákona č. 189/1948 Sb., účinném ke dni 31. 12. 1989

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 279/1924 Sb., o přeměně společností s ručením omezeným v družstva, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 187/1948 Sb., o Ústřední radě družstev, ve znění zákona č. 84/1952 Sb., účinném ke dni 31. 12. 1954

Zákon č. 69/1949 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, ve znění účinném ke dni 30. 9. 1959

Zákon č. 53/1954 Sb., o lidových družstvech a o družstevních organizacích, ve znění zákona č. 20/1956 Sb., účinném ke dni 30. 6. 1964

Zákon č. 49/1959 Sb., o jednotných zemědělských družstvech, ve znění zákona č. 13/1967 Sb., účinném ke dni 31. 12. 1975

Hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb., ve znění zákona č. 539/1991 Sb., účinném ke dni 31. 12. 1991

Zákon č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví, ve znění zákona č. 111/1984 Sb., účinném ke dni 30. 6. 1988

Nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 137/1975 Sb., kterým se vydávají Vzorové stanovy jednotných zemědělských družstev a upravuje postup při vypracování a schvalování stanov družstev, jejich změn a doplňků, ve znění účinném ke dni 30. 6. 1988

Zákon č. 90/1988 Sb., o zemědělském družstevnictví, ve znění zákona č. 103/1990 Sb., účinném ke dni 14. 5. 1990

Zákon č. 94/1988 Sb. o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví, ve znění účinném ke dni 31. 5. 1990

Zákon č. 162/1990 Sb., o zemědělském družstevnictví, ve znění zákona č. 229/1991 Sb., účinném ke dni 31. 12. 1991

Zákon č. 176/1990 Sb., o bytovém, spotřebním, výrobním a jiném družstevnictví, ve znění účinném ke dni 31. 12. 1991

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinném ke dni 31. prosince 2013

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění zákona č. 227/2009 Sb., účinném ke dni 31. 12. 2013

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, ve znění pozdějších právních předpisů

Zákon č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů; ve znění zákona č. 296/2007 Sb., účinném ke dni 31. 12. 2013

Zákon č. 378/2005 Sb., o podpoře výstavby družstevních bytů ze Státního fondu rozvoje bydlení, a o změně zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, (zákon o podpoře výstavby družstevních bytů), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení Rady ES č. 1435/2003 ze dne 22. 7. 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE). Úř. věst. L 207/1, 18. července 2003.

BFB1. S. 2230 Genossenschaftsgesetz (Gesetz betreffend die Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften) zuletzt geändert durch Gesetz vom 10.12.2014 (BGBl. I S. 2085)

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 2. 1995, sp. zn. IV. ÚS 8/93

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 1996, sp. zn. 2 Odo 25/96/Št.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. 1 Odo 88/97

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 531/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 973/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2804/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 29 odo 1465/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. 29 cdo 3646/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 29 Odo 1332/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4796/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 5246/2009

Ostatní

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Volební období 2010. Tisk 363/0. Praha: Anag, 2012.

Preambule k zákonu č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění zákona č. 173/1988 Sb. účinném ke dni 30. 4. 1990.

Internetové zdroje

www.dacr.cz [cit. 4. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.dacr.cz/mds.php>>.

Abstrakt

Ve své diplomové práci jsem se zabývala právní úpravou družstva, ale hlavně shromážděním delegátů družstva. Hlavním cílem bylo zhodnotit právní úpravu shromáždění delegátů družstva v zákoně o obchodních korporacích. Pro srovnání jsem použila především právní úpravu obchodního zákoníku, ale také jsem poukázala na dřívější účinné právní předpisy, upravující družstvo, resp. shromáždění delegátů.

Dále jsem charakterizovala právní postavení shromáždění delegátů družstva a také samotného delegáta.

Vedlejším cílem bylo vyřešit vhodnost zařazení právní úpravy družstva do zákona o obchodních korporacích vedle obchodních společností.

Zpracováním této diplomové práce jsem dospěla k závěru, že zákon o obchodních korporacích obsahuje propracovanější ustanovení o shromáždění delegátů družstva než dřívější právní předpisy. Ovšem i v něm se vyskytují nedostatky, ale také přednosti.

Shromáždění delegátů je zvláštním voleným orgánem družstva. Delegáti jsou zmocněnci členů družstva na základě zvláštní zákonné plné moci a jedná se u nich o vázaný mandát.

Družstva by měla být upravena mimo zákon o obchodních korporacích, popř. spolu se spolky. Nebo by mělo dojít k vyjasnění pojmů obchodní korporace a družstevní korporace.

Klíčová slova

Družstvo, bytové družstvo, evropské družstvo/ evropská družstevní společnost, jednotné zemědělské družstvo, socialismus, komunismus, kapitalismus, Rakousko-Uhersko, Československo, Česká republika, orgán družstva, volený orgán družstva, členská schůze, představenstvo, kontrolní komise, dílčí členská schůze, schůze úseku nebo oddělení, shromáždění delegátů, sbor zástupců, delegát, náhradník delegáta, společenstvo, starý spolkový zákon, zákon o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství, hospodářský zákoník, obchodní zákoník, občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích, nařízení Rady o statutu SCE, stanovy, imperativní mandát, funkcionář, zvláštní zákonná plná moc, spolek, obchodní společnost, obchodní korporace, družstevní korporace, zásady družstevního práva, družstevní demokracie, státní vedení, Rochdalské družstvo poctivých průkopníků.

Abstract

In my thesis I have dealt with legislative of Cooperative, but especially the Assembly of Delegates of the Cooperative. The main objective was to evaluate the legislation the Assembly of Delegates of the Cooperative in Business Corporations Act. For comparison I used mainly regulation of the Commercial Code, but I also pointed out earlier effective legislation incorporating Co-operative, respectively the Assembly of Delegates.

Then I characterized the legal status of the Assembly of Delegates of the Cooperative and itself delegate.

The secondary objective was to solve the appropriateness of including legislation Co-operatives into Business Corporations act nearby commercial companies.

After processing this thesis, I conclude that the Business Corporations Act contains elaborate provisions of the Assembly of Delegates of the Cooperative than earlier legislation. But even so there are weaknesses, but also advantages.

The Assembly of Delegates is the specific elected organ of the Cooperative. Delegates are agents of the membership of the Cooperative on the basis of specific statutory power of attorney and they are also bound by their mandate (so-called imperative Mandate).

Cooperatives should be modified outside the Business Corporations Act, respectively along with associations. Or there should be a clarification of the concepts business corporations and cooperative corporations.

Key words

Cooperative, housing cooperative, European cooperative / European Cooperative Society, agricultural cooperative, socialism, communism, capitalism, Austria-Hungary, Czechoslovakia, the Czech Republic, an organ of the cooperative, an elected organ of the cooperative, General Assembly, the Board of Directors, Supervisory Committee, partial General Assembly, Sectorial or Section meetings, the Assembly of Delegates, agents of committee, delegate, alternate delegate, community, Associations Act, Cooperatives Act, Economic Code, Commercial Code, Civil Code, business Corporations Act, the Council Regulation on the Statute for SCE, statutes, imperative mandate, officer, special statutory power of attorney, association, company, a corporation, cooperative corporation, the principles for cooperative law, cooperative democracy, government leadership, Rochdale Society of Equitable Pioneers.

Kurzfassung

In meiner Diplomarbeit habe ich mit der Gesetzgebung der Genossenschaft behandelt, vor allem aber mit der Delegiertenversammlung/Vertreterversammlung der Genossenschaft. Das Hauptziel war es, die Gesetzgebung der Delegiertenversammlung der Genossenschaft im Gesetz über Handelskorporationen zu bewerten. Zum Vergleich habe ich hauptsächlich Regelung des Handelsgesetzbuches benutzt, aber ich habe auch auf früher wirksame Rechtsvorschriften für Genossenschaft, resp. Delegiertenversammlung hingewiesen.

Dann habe ich den rechtlichen Status von der Delegiertenversammlung und selbst die Delegierten bezeichnet.

Das sekundäre Ziel war es, die Zweckmäßigkeit der Einbeziehung der Gesetzgebung der Genossenschaft im Gesetz über Handelskorporationen neben Handelsgesellschaften zu lösen.

Nach der Verarbeitung dieser Arbeit, schließe ich, dass das Gesetz über Handelskorporationen aufwendige Bestimmungen über die Delegiertenversammlung der Genossenschaft als frühere Gesetzgebung enthält. Aber auch dort gibt es Schwächen, aber es hat auch seine Vorteile.

Die Delegiertenversammlung ist das spezifische gewählte Organ der Genossenschaft. Die Delegierten sind Bevollmächtigte der Mitglieder der Genossenschaft auf der Grundlage von spezifischer gesetzlicher Vollmacht und sie sind auch von ihr Mandat gebunden (sogenannte imperatives Mandat).

Genossenschaften sollten außerhalb des Gesetzes über Handelskorporationen geändert werden, beziehungsweise zusammen mit Verbänden. Oder sollte es eine Klärung der Begriffe Handelskorporationen und genossenschaftliche Korporationen sein.

Stichworte

Genossenschaft, Wohnungsbaugenossenschaft, Europäische Genossenschaft / Europäische genossenschaftliche Gesellschaft, landwirtschaftliche Genossenschaft, Sozialismus, Kommunismus, Kapitalismus, Österreich-Ungarn, Tschechoslowakei, die Tschechische Republik, Organ der Genossenschaft, ein gewähltes Organ der Genossenschaft, Generalversammlung, Vorstand, Aufsichtsrat, Teilgeneralversammlung, Sektor- und Sektionensversammlung, die Delegiertenversammlung, Vertreterversammlung, Vertreter, Ersatzvertreter, Gemeinschaft, altes Vereinsgesetz, Gesetz über Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften, Wirtschaftsgesetzbuch, Handelsgesetzbuch, Gesetz über

Handelskorporationen, die Verordnung (EG) über das Statut der Europäischen Genossenschaft, Statut, imperatives Mandat, Funktionär, spezielle gesetzliche Vollmacht, Verein, Handelsgesellschaft, Handelskorporation, genossenschaftliche Korporation, die Rechtsgrundsätze über Genossenschaften, genossenschaftliche Demokratie, Regierung Führung, Genossenschaft der redlichen Pioniere von Rochdale.